

UNIVERZITA KARLOVA
KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA
Katedra biblických věd

Václava Říhová

**Ježíš kráčí po moři, Mt 14, 22–33
v kontextu petrovských perikop
Matoušova evangelia**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Mireia Ryšková, Th.D.

Praha 2020

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze, dne 15. července 2020

Ing. Václava Říhová

Bibliografická citace

Mt 14,22–33 v kontextu petrovských perikop Matoušova evangelia [rukopis]: bakalářská práce / Václava Říhová; vedoucí práce: Mireia Ryšková. -- Praha, 2020. -- 46 s.

Anotace

Bakalářská práce „Ježíš kráčí vodě“ se věnuje jedné z perikop Matoušova evangelia a je zaměřena zejména na postavu apoštola Petra a snaží se přiblížit jeho život po boku Ježíše.

První kapitola zahrnuje základní charakteristiku Matoušova evangelia včetně historie doby vzniku evangelia, jsou zde informace o celkové struktuře evangelia, o pramenech, ze kterých Matouš čerpal a vycházel, o autorovi samotném, o čtenářské obci, které bylo evangelium adresováno.

Druhá kapitola je rozdělena do dvou částí, první část je věnována obecné charakteristice apoštola Petra, jeho původu, čím se živil, o jeho společenském zařazení, místu, odkud pocházel, kde žil, o jeho rodném a přijatém jménu. V druhé části druhé kapitoly jsou rozebrány vybrané petrovské perikopy (Mt 4,18–20; 16,13–20; 17,24–27; 18,21–22) s přihlédnutím k úloze a významu Petra v nich. Stěžejní část práce se věnuje rozboru ústřední perikopy „Ježíš kráčí po moři“ (14,2–33) a zapojení apoštola Petra do příběhu, jeho významu a jeho jedinečné úloze v křesťanských dějinách a v rané církvi.

Třetí kapitola srovnává perikopu „Ježíš kráčí po moři“, jak je uvedena v Matoušově evangeliu, s Markovým a Janovým evangeliem, v čem se liší, v čem se shodují, jaká je teologie evangelistů.

Závěr práce je pak věnován zhodnocení přesahu apoštola Petra do spirituální teologie a duchovního života a poselství apoštola Petra pro dnešní dobu.

Klíčová slova

Ježíš, Matouš, Petr, Šimon, Mesiáš, Syn Boha živého, Boží Syn, církve.

Abstract

One of the Matthew's Gospel pericopes is the main subject of this Bachelor thesis entitled „Jesus walking on the water“. The thesis focuses in particular in the personality of the apostle Peter and aims to depict his life by Jesus' side.

The first chapter comprises of basic characteristics of the Matthew's Gospel including the history of the times of its origin. The chapter contains information about the overall structure of the Gospels, sources used by Matthew, the author himself and about the readership this Gospel was addressed to.

Second chapter consists of two parts. The first of them follows up apostle's Peter general characteristics, as his origin, his profession and social classification, place where he was born and lived and his original name as well as the name he gained.

Selected Peter's pericopes (Mt 4,18–20; 16,13–20; 17,24–27; 18,21–22) are analyzed in the second part of the second chapter taking into account Peter's mission and his significance in them.

The key part of this thesis deals with the main pericope's „Jesus walking on the sea“ (14,2–33) analysis and apostle's Peter involvement in it, his importance and his unique role in the Christian history and early Church.

The third chapter of the thesis compares „Jesus walking on the sea“ pericope as it is described in Matthew's Gospel with Mark's Gospel and Gospel of John. It names their differences and similarities, and it explains the evangelists theologies.

The conclusion of the thesis is an evaluation of apostle's Peter overlap into spiritual theology and spiritual life and his message for today's word.

Key words

Jesus, Matthew, Peter, Simon, Messiah, Son of living God, Son of God, Church

Počet znaků (včetně mezer) 72 562

Poděkování

Děkuji paní doc. PhDr. Mireie Ryškové, Th.D. za cenné rady, kritické připomínky, velkou trpělivost a zejména za velkorysou ochotu pomoci bez ohledu na její soukromý čas.

Václava Říhová

Obsah

Úvod.....	8
1. Matoušovo evangelium – základní charakteristika.....	9
1.1. Židovský rozměr evangelia	9
1.2. Struktura evangelia.....	9
1.3. Prameny.....	11
1.4. Text a jazyk	12
1.5. Místo a doba vzniku	12
1.6. Autor.....	13
1.7. Adresáti	14
1.8. Historické pozadí.....	14
2. Charakteristika Petra v evangeliu na základě vybraných perikop	16
2.1. Povolání učedníků, Mt 4,18–20	20
2.2. Petrovo vyznání u Caesareje Filipovy, Mt 16,13–20	22
2.3. Chrámová daň, Mt 17,24–27	25
2.4. O odpouštění, Mt 18,21–22.....	28
2.5. Ježíš kráčí po moři, Mt 14,22–33	30
2.5.1. Rozbor textu	30
2.5.2. Výklad textu	32
3. Srovnání perikopy s paralelními texty v Mk a Janovi	34
3.1. Evangelium podle Marka: Ježíš kráčí po moři, Mk 6,45–52	34
3.2. Evangelium podle Jana: Ježíš kráčí po moři, J 6,16–21.....	35
4. Přesah do spirituální teologie a duchovního života.....	39
Závěr	43
Použitá literatura	45

Úvod

Tématem mé bakalářské práce je rozbor petrovských perikop v Matoušově evangeliu a zejména pak ústřední perikopy „Ježíš kráčí po moři“ (Mt 14,22–23) se zaměřením na charakteristiku postavy apoštola Petra.

Apoštol Petr prožil po boku Ježíšově dobu jeho veřejného působení od prvního povolání až po jeho smrt ukřižováním a vzkříšením z mrtvých. V evangeliích bývá hlavní postavou mezi Ježíšovými učedníky a svoji aktivitou vystupuje do popředí dění. Od Ježíšova přislíbení Petrovi, že právě na něm vybuduje svoji církev, se v katolické tradici odvozuje Petrův úřad římského biskupa a všech dalších papežů.

Cílem práce je postihnout zobrazení Petrovo v rámci Matoušova evangelia, charakterizovat specifické rysy, jež mu evangelista přisuzuje, a pokusit se tento matoušovský Petrův obraz (především v perikopě s Ježíšem kráčejícím po moři) konfrontovat v ostatních evangeliích. Petr v Matoušově evangeliu představuje typického Ježíšova učedníka s obecnými rysy Ježíšových následovníků.

V práci byly využity zejména komentáře a výklady z edičních řad Sacra Pagina a Malý stuttgartský komentář, historické pozadí doby je čerpáno z knihy Doba Ježíše Nazaretského od Mirei Ryškové, dále pak z Úvodu do Nového zákona Petr Pokorného. Inspirací o osobě apoštola Petra byla i diplomová práce Jaroslava Suroviaka a bakalářská práce Marie Štemberkové. Základním pramenem je Písmo svaté.

Matoušova perikopa „Ježíš kráčí po moři“ je perikopou, která se nachází ve středu celého Matoušova evangelia. I pro mě byl vždy tento příběh jedním z nejpůsobivějších podobností zachycených v evangeliích. Zjevení Ježíše učedníkům na moři je příběhem o víře a naprosté důvěře v Ježíše Krista, o velké odvaze Petra následovat Ježíše Krista. Je to příběh, který prožíval nejen učedník Petr před dvěma tisíci lety, ale jak ho prožívali lidé po celé věky až do současnosti.

1. Matoušovo evangelium – základní charakteristika

1.1. Židovský rozměr evangelia

Matoušovo evangelium je silně vázáno na Starý zákon a židovské tradice. Říká se, že je nejvíce „židovské.“ Starozákonní texty jsou zde běžně užívány. Matouš používá hojně odkazů na židovskou tradici, aniž by je vysvětloval. Témata židovské teologie, platnost Tóry (Zákona),¹ používané výrazy jako spravedlnost,² nebeské království, Boží soud.³ Z toho všeho se můžeme domnívat, že Matoušovými adresáty byli převážně židokřesťané, kteří byli Zákona znalí.

Matoušovo evangelium, ač nebylo nejstarší, bylo sepsáno až po vzniku Markova evangelia, odhaduje se kolem roku 85 n. l., mělo zásadní vliv na křesťanskou teologii a významně ovlivnilo početnou skupinu tehdejších židokřesťanů. Snad právě proto, že vycházelo z židovských tradic a odvolávalo se na Zákon.

Matouš klade důraz na myšlení, poučení a porozumění evangeliu. To je podle něj jediná možnost, jak čelit zlu a jít v životě správnou cestou.⁴

1.2. Struktura evangelia

Matoušovo evangelium se drží podobné struktury jako Markovo, ale Matouš je značně doplňuje vlastními zdroji a také akcenty. Lze je rozdělit do pěti větších bloků s Ježíšovou řečí. Bloky jsou od dalšího textu odděleny jakýmsi slavnostním zakončením, například: „Když Ježíš dokončil tato slova, zástupy žasly nad jeho učením, neboť je učil jako ten, kdo má moc.“ (Mt 7,28–29), podobně: „Když Ježíš dokončil tato podobenství, odebral se odtud.“ (Mt 13,53). Každý blok je v podstatě ukončen slovy:

---

¹ Mt 5,17: „Nedomnívejte se, že jsem přišel zrušit Zákon nebo Proroky; nepřišel jsem zrušit, nýbrž naplnit.“

² Mt 5,20: „Neboť vám pravím: Nebude-li vaše spravedlnost o mnoho přesahovat spravedlnost zákoníků a farizeů, jistě nevejdete do království nebeského.“

³ Mt 8,11–12: „Pravím vám, že mnozí od východu i západu přijdou a budou stolovat s Abrahámem, Izákem a Jákobem v království nebeském; ale synové království budou vyvrženi ven do tmy; tam bude pláč a skřípění zubů.“

⁴ Mt 13,19: „Pokaždé, když někdo slyší slovo o království a nechápe, přichází ten zlý a vyrve, co bylo zaseto do jeho srdce; to je ten, u koho se zasel poděl cesty.“

„Když Ježíš dokončil tato slova.“ Mezi bloky přímé řeči jsou vloženy příběhy, vyprávění. Tímto způsobem je složeno celé evangelium, střídáním bloků přímé řeči a vyprávění, tím je evangelium zajímavé a snáze pochopitelné, dalo by se říci, že na pozadí příběhů se čtenářům dostává ponaučení.

První blok Ježíšovy přímé řeči je Horské kázání (5–7) o blahoslavenství, o tom, jak správně žít, o přísaze, o tom, jak se modlit, s uvedením Modlitby Páně, jak se postit, o zabezpečení života, o posuzování druhých, o vyslyšení proseb. Ve verši 7,12 je stručně vyjádřeno krédo správného soužití.⁵

Druhý blok Ježíšovy řeči je Misijní promluva (10,1–42), kdy Ježíš si zavolal svých dvanáct učedníků a dává jim moc vymítat zlé duchy a uzdravovat. Posílá je na cesty, aby hlásali lidem zvěst o nebeském království. Je zde uveden seznam dvanácti učedníků, na prvním místě je jmenován Šimon zvaný Petr.⁶

Třetí blok je nazván Podobenství o království (13,1–53), zde jsou všechna zásadní Ježíšova podobenství o království, o rozsévači, o kvasu, o perle, současně s výkladem a zdůvodnění řeči v podobenstvích.⁷ Blok je zakončen verši O nových a starých pokladech, které jsou považovány za hlavní ideu Matoušova evangelia.⁸ Zákoníkem bývá myšlen sám Matouš, který se snažil, aby lidé pochopili Ježíšovo poslání. Ježíšovo učení nestavěl do rozporu s judaismem, ale chtěl spojit židovské dědictví (to staré) a navázat na Ježíše a jeho poselství (to nové).

Čtvrtým blokem Ježíšovy přímé řeči je blok **Rada rozdělené obci (18,1–35)**.⁹ Již z názvu vyplývá, že Matouš psal evangelium v době, kdy židokřesťané byli vykazováni ze synagog a dělil se judaismus a křesťanství. Zároveň docházelo k prvním neshodám uvnitř církevních obcí a bylo zapotřebí nastavit určitá pravidla, jak postupovat při řešení náboženských problémů, např. kdo je největší v nebeském království, jak postupovat, když opakovaně proti někomu hřeší bratr, o odpouštění. Patří sem i kapitola O moci

---

⁵ Mt 7,12: „*Jak byste chtěli, aby lidé jednali s vámi, tak vy ve všem jednejte s nimi; v tom je celý Zákon i Proroci.*“

⁶ Mt 10,2–4.

⁷ Mt 13,10–13.

⁸ Mt 13,51–52.

⁹ Název Rada rozdělené obci je převzatý z HARRINGTON, Daniel J. *Evangelium podle Matouše*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství s.r.o., 2003, s. 15. Ne všichni exegeté vidí neshody či problémy v obci již jako její rozdělení.

církve, ve které Ježíš předává poslání moci odmítat a přijímat (svazovat a rozvazovat, odpouštět a neodpouštět) učedníkům své církve.

Poslední pátý blok Ježíšových řečí je tematicky soustředěn pod názvem **Příchod království (24,1–25,46)**. Začíná předpovědí zkázy Chrámu, počátkem béd a velkým soužením, kdy učedníci se Ježíše ptají, jak poznají čas jeho druhého příchodu. Následují podobenství o připravenosti člověka na druhý příchod Ježíše Krista, výzva k bdělosti, o deseti družičkách, o hřivnách, o posledním soudu. Končí rozhodnutím velekněží, že se Ježíše zmocní a zabijí ho (26,1–5).

Evangelium začíná i končí příslibem stálé Boží přítomnosti skrze Ježíše.¹⁰

1.3. Prameny

Evangelium podle Marka, jež vzniklo zhruba o 10–15 let dříve, bylo autorovi Matoušova evangelia předlohou, kterou upravil pro židokřesťanské čtenáře. Bylo pro něj důležité zdůraznit stále živý Zákon, ve kterém je Ježíš ukotven a Zákon je v Ježíši naplněn. To bylo dáno historickou situací po zničení Chrámu a Jeruzaléma v roce 70 n. l., kdy judaismus byl v ohrožení. Matouš chtěl zachovat tradici a zároveň ji spojit s novým Ježíšovým učením. Matouš doplnil Markovo vyprávění o velké bloky učení a zaměřil se spíše na obsah Ježíšova poselství. Na rozdíl od Marka byl pro Matouše stále živý Zákon a jeho zachovávání.¹¹

Matouš navíc přidal sbírku Ježíšových výroků, označované jako pramen Q (Quelle), ta existovala v řečtině již v 50. letech¹² nejspíše ještě v ústním podání, snad částečně i jako písemná tradice. Pak ještě připojil svůj vlastní materiál označovaný písmenem „M“. Sem můžeme zařadit příběhy z Ježíšova dětství, zjevení Zmrtvýchvstalého a také Ježíšovy výroky. Tyto výroky nepocházejí z jednoho zdroje a nemusely mít písemnou formu. Lze je zhruba rozdělit do tří zdrojů: z židokřesťanské skupiny před r. 70 n. l. (kdy vztahy se synagogou byly ještě pokojné), pak ze skupiny představitelů synagogy

¹⁰ Mt 1,23: „*Hle, panna počne a porodí syna a dají mu jméno Immanuel, tj. přeloženo Bůh s námi.*“

Mt 28,20: „*A hle, já jsem s vámi po všechny dny až do skonání tohoto věku.*“

¹¹ Srov. HARRINGTON, Daniel J. *Evangelium podle Matouše*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství s.r.o., 2003, s. 16.

¹² Tamtéž, s. 16.

(z období jakéhosi prozatímního napětí) a z židokřesťanského společenství vyloučeného již ze synagogy.¹³

1.4. Text a jazyk

Přes různé dohady, zda text byl napsán v hebrejštině či aramejštině, kterou hovořil Ježíš, většina biblistů je přesvědčena, že text evangelia byl napsán v řečtině. Tato domněnka vychází z rukopisů ze 4. a 5. století a z prvotních překladů. Nejstarší doklady řeckého textu Matoušova evangelia jsou fragmenty papyrů z 3. či 4. století.

Řečtina, která je v evangeliu užitá, je velmi dobrá, je to tzv. semitská řečtina, to znamená, že lze vysledovat hebrejské idiomy a výrazy. Matoušova řečtina je lepší než Markova a evangelium obsahuje více Ježíšových výroků, které jsou podrobněji rozvedeny. Matoušův styl vychází ze vzoru hebrejské Bible a je ovlivněn Septuagintou. Pramen Q, který přejal, byl přeložen z aramejštiny.¹⁴

Matoušovo vyjadřování je literárnější a stručnější než Markovo. Matouš používá často výrazy spojené s židovskou tradicí, např. nebeské království, spravedlnost, vůle Boží, Syn Boží, Syn člověka, příchod Syna člověka, klanět se, pohoršení aj., které charakterizují jeho teologii (6,33; 10,41; 13,43; 14,33; 16,16; 18,13; 23,22 a další).

1.5. Místo a doba vzniku

Jako místo sepsání Matoušova evangelia uvádějí biblisté nejčastěji Antiochii v Sýrii, někteří také severní Palestinu. Antiochie byla třetím největším městem Římské říše (po Římu a Alexandrii), převážně helenistické významné středisko řecky mluvících židů, kulturní, politické a hospodářské centrum. V Antiochii byl také velký počet nežidů (Řeků), zdejší křesťanský sbor se stal základnou pro Pavla a jeho misie pohanům. Antiochie přijímala křesťanské uprchlíky a stala se velkým misijním centrem. A vznikla

---

¹³ Srov. HARRINGTON, Daniel J. *Evangelium podle Matouše*, s. 17.

¹⁴ Srov. tamtéž, s. 13.

zde početná židokřesťanská komunita. Také první zmínky o Matoušově evangeliu pocházejí od Ignatia z Antiochie.

Jako další možné místo sepsání evangelia se uváděla Palestina, ale časem se velká většina exegetů přiklonila k variantě, že místem sepsání evangelia byla Antiochie.

Matoušovo evangelium bylo s největší pravděpodobností sepsáno v letech 85 až 90 n. l. Matouš v evangeliu použil narážky na zničení Jeruzaléma v roce 70 n. l.¹⁵ (viz podobenství o svatební hostině: 22,1–10), dále v podobenství o bratrském napomínání lze vysledovat vývoj poměrů v církevní obci.¹⁶ Navíc podstatná část evangelia byla sepsána podle Markova evangelia, jehož vznik se datuje kolem roku 70 n. l.

Matouš jako autor evangelia, nebyl přímým účastníkem Ježíšova veřejného působení, převážně vycházel z Markovy předlohy, kterou upravil a doplnil o pramen Ježíšových výroků Q a o vlastní pramen M. V této době, po porážce Židů a po úplném zničení Jeruzalémského chrámu, docházelo mezi Židy a židokřesťany ke sporům. Šlo o to, zda a jak bude dále zachován Zákon a židovské náboženství. Jeruzalém byl v rukou Římanů. Židé stáli před otázkou, jak zachovat vlastní identitu. Křesťané se také snažili najít vlastní identitu, ale zároveň se chtěli nějakým způsobem zařadit do židovské tradice. Jsou však nedobrovolně vykázáni ze synagog. Spory a rozchody mohly probíhat na různých místech v různém čase. Z Matoušova evangelia lze soudit, že zhruba v 80. letech n. l. dochází k oddělení křesťanských obcí od synagogy, neboť Matouš mluví např. „o jejich synagogách“.

1.6. Autor

Autorství připisované Matoušovi, jednomu z apoštolů, není pravděpodobné. Autor nebyl očitým svědkem Ježíšovým, nikde nepoužil svoje svědectví, jeho jméno není známo. Ani titul „podle Matouše“ nebyl v názvu prvního vydání. Proč dostal anonymní

---

¹⁵ Mt 22,7: „*Tu se král rozhněval, poslal svá vojska, vrahy zahubil a jejich město vypálil.*“

¹⁶ Mt 18,15–17.

autor jméno Matouš, je obtížné vysvětlit, zřejmě na základě křesťanské tradice. Autor nemá s celníkem Matoušem, jedním z apoštolů, nic společného.¹⁷

Autor sice zůstává anonymní, ale můžeme o něm leccos zjistit. Pravděpodobně se jednalo o židokřesťana (spíše než pohana) druhé generace, který pocházel ze židovského prostředí, znal židovské tradice, zajímal se o naplnění Písma a o vztah mezi Ježíšem a Tórou, byl dobře sečtělý ve Starém zákoně. Jazykový styl ukazuje na Žida vzdělaného v diaspoře, který teologicky stojí na rozhraní mezi konzervativci, kteří se vymezují proti křesťanským komunitám, a liberály, kteří pokládají Zákon za překonaný. Negativně se vymezuje vůči těm, co ovládají synagogy, tedy vůči zákoníkům a farizejům.¹⁸

1.7. Adresáti

Matouš psal evangelium pro křesťanskou obec tvořenou z větší části židokřesťany, kteří se v době vzniku evangelia rozcházejí s oficiálním židovstvím (synagogou) a vztahy jsou rozjitřené. Na rozdíl od Marka, který se obrací k pohanům, a neřeší rozkol mezi židokřesťany a židovskou obcí, Matouš píše evangelium pro židovské křesťany a snaží se nacházet odpovědi na problémy, které je trápí. Svědčí o tom způsob mluvy, příběhy umístěné do židovského prostředí, odkazy na Starý zákon.¹⁹

1.8. Historické pozadí

Předpokládá se, že Matoušovo evangelium bylo napsáno po roce 70 n. l. Matouš v něm reaguje a hledá odpovědi na situaci vzniklou po zničení Jeruzalémského chrámu, kdy byl židovský národ poražen, Jeruzalém zničen a židovský národ se ocitl bez politické moci ve své zemi. Tehdy se jednalo o záchranu judaismu. V roce 44 n. l. zemřel král Agrippa, Judsko spravovali římsí prokurátoři, a to velmi necitlivě. Docházelo proto stále častěji k projevům odporu a vzdoru Židů proti nadvládě Říma

---

¹⁷ Srov. MRÁZEK, Jiří. *Evangelium podle Matouše*. Praha: Centrum biblických studií AVČR a UK, 2011, s. 12.

¹⁸ Mt 5,20: „*Neboť vám pravím: Nebude-li vaše spravedlnost o mnoho přesahovat spravedlnost zákoníků a farizejů, jistě nevejdete do království nebeského.*“

¹⁹ Mt 12,39–41; 14,25; 16,14; 17,10–12; 17,27; 18,22.

a následně k římským represím. Situace vedla až k povstání, které začalo v Jeruzalémě odmítnutím přinášet každodenní oběti za císaře. Císař Nero pověřil Vespasiana potlačením povstání. V roce 68 n. l. zemřel císař Nero, Vespasianus nastupuje na jeho místo a potlačením povstání je pověřen jeho syn Titus. Tomu se podařilo po půlročním obléhání města v září roku 70 n. l. Jeruzalém dobýt, prakticky ho srovnat se zemí a vypálením Chrámu dokončit naprostou zkázu města. Poslední odpor v zemi byl potlačen dobytím pevnosti Masada v letech 73–74. Židé ztratili možnost sebeurčení, byla odstraněna samospráva vázaná na veleradu a také náboženský kult spojený s Chrámem a kněžstvem zanikl.²⁰ Nové zdroje národní a náboženské identity se začaly zaměřovat na synagogu a studium Písma. Na významu získávají rabíni – učitelé. Rané rabínské hnutí uznávalo jako jediné pravé učení Tóru. Jeho snahou bylo docílit, aby se Židé chovali tak, jako kdyby Chrám nepřestal existovat a země si podržela svoji svatost.²¹

Pro křesťanské obce znamenal pád Jeruzaléma a zánik Chrámu určité uvolnění vazeb na židovství. Prvotní křesťané, což byla matoušovská obec, ti uznávali Ježíšovo učení, i když Tóru nepopírali. Jejich pohled na situaci židovského národa byl v tomto odlišný a napětí mezi oběma skupinami se odráží i v evangeliu. Spory mezi nimi byly prudké, jednalo se o zachování judaismu. Židé (křesťané), kteří se odchýlili od židovského života a zbožnosti, byli vyháněni ze synagog, křesťanští misionáři byli v synagogách bičováni a vyháněni z měst. V těchto historických souvislostech je nutno chápat Matoušovo evangelium, které mělo šířit Ježíšovu zvěst a zároveň zachovat židovskou tradici.²²

---

²⁰ Srov. RYŠKOVÁ, Mireia. *Doba Ježíše Nazaretského: Historicko-teologický úvod do Nového zákona*. Praha: Univerzita Karlova – Nakladatelství Karolinum, 2010. s. 40.

²¹ HARRINGTON, Daniel J. *Evangelium podle Matouše*, s. 25.

²² Tamtéž, s. 26.

2. Charakteristika Petra v evangeliu na základě vybraných perikop

Apoštol Petr, původním jménem Šimon, byl bezesporu nejvýznamnější postavou z apoštolů. Patřil ke dvanácti vyvoleným Ježíšovým učedníkům a stál v jejich čele v době Ježíšova veřejného působení. Důležité místo zastával do začátku 40. let i v jeruzalémské obci, pak odchází a v čele stojí Jakub, bratr Páně. Tradice spojené s jeho jménem nicméně hrály velkou roli ve vývoji prvotní církve.

Šimon byl Žid, pocházel ze židovské rodiny, narodil se v okolí Genezaretského (Galilejského) jezera, dle Jana v Betsaidě.²³ Genezaretské jezero jako největší sladkovodní jezero v Izraeli bylo proslulé hojností ryb, rybolovem a žilo zde velké množství rybářů. Jméno Betsaida znamená v hebrejštině doslova „dům rybáře“, nebo „domov ryb“, „místo rybolovu“. Jako rybáři se zde živil Šimon a jeho bratr Ondřej a další dva bratři Jakub a Jan. Byli pravděpodobně samostatnými rybáři, ne najímanými na práci, měli vlastní náčiní a loď. Při rybolovu byl Šimon spolu se svým bratrem Ondřejem a s dalšími dvěma bratry Jakubem Zebedeovým a Janem povolán Ježíšem k následování. Betsaida měla čilé obchodní styky s městem Kafarnaum, které bylo vzdáleno pouze 4 kilometry. Obyvatelé Betsaidy mluvili aramejsky, ale většinou rozuměli i řecky.²⁴ Ačkoliv se Petrovi nedostalo vzdělání, nebyl primitivní člověk. Jako věřící Žid chodil pravidelně do synagogy, znal čtení z Písma. Měl zdravé sebevědomí a důvěřoval ve vlastní síly.²⁵

Přibližné datum Šimonova narození je kolem počátku křesťanského letopočtu. Byl zobrazován spíše jako starší člověk (tehdy však byl starý člověk již kolem padesáti let) a podle Jana zemřel jako starý muž.²⁶ O jeho rodině příliš nevíme, pouze v perikopě o Vyznání (Mt 16,13–20) je zmínka o jeho otci, když ho Ježíš osloví Šimone Bar-Jona (Jonášův). Bar je označení pro syna a Jona je jméno otce, které je Jan, tedy Šimone,

---

²³ J 1,44: „*Filip byl z Betsaidy, města Ondřejova a Petrova.*“

²⁴ J 12,20–21.

²⁵ ŠTEMBERKOVÁ 2018 – Marie ŠTEMBERKOVÁ: Postava apoštola Petra v kanonických evangeliích (bakalářská práce na KTF UK v Praze). Praha. 2018, s.52.

²⁶ J 2,18: „*Amen, amen, pravím tobě: Když jsi byl mladší, sám ses přepásával a chodil jsi, kam jsi chtěl; ale až zestárneš, vztáhneš ruce a jiný tě přepáše a povede, kam nechceš.*“

syne Janův.²⁷ Pravděpodobně byl ženatý dle zmínky o uzdravení Petrovy tchýně Ježíšem, která žila v Kafarnaum v témže domě jako Petr.²⁸ Další zmínka o tom, že Petr byl ženatý, se uvádí v 1. listu Korintským.²⁹

Šimon, rodné jméno apoštola Petra, bylo židovské jméno, často užívané v řeckých rodinách. Jméno Šimon je známé z Nového zákona, například zbožný muž Simeon v dítěti přineseném rodiči do Chrámu poznává Ježíše.³⁰ Mezi dvanáct Ježíšových učedníků patřil i Šimon Kananejský (Mt 10,4), při ukřižování Ježíše pak Šimon z Kyrény pomáhá Ježíšovi nést kříž (Mt 27,32). Ježíšův učedník Šimon dostal jméno Petr přímo od Ježíše. Je to jméno řeckého původu a znamená skála, řecky petros v mužském rodě, v ženském rodě pak petra, obojí má význam „kámen“, „úlolek skály“, česky Petr. V evangeliích je uvedeno i jméno Kéfas, což je v aramejštině a znamená stejně „skála“ nebo „kámen“. Jméno Kéfas užíval někdy Pavel ve svých listech a pravděpodobně tím vyjadřoval určitý svůj odstup vůči Petrovi.³¹ Jménem Petr je apoštol jmenován v Novém zákoně nejčastěji: 156krát. Ježíš říká Šimonovi, že je Petr skála a na té skále zbuduje svoji církev.³² Vzápětí v následujících verších, když Ježíš předpovídá utrpení, kterým bude muset projít, a Petr mu odporuje, používá Ježíš opět přirovnání Petra ke kameni, tentokrátě však ke kameni úrazu (Mt 16,21-23). Ježíšovo zaslíbení Petrovi u Caesareje Filipovy je v katolické tradici základem Petrova úřadu římského biskupa. Petr tak získává výjimečné postavení mezi Dvanácti. To, že Petr dostal nové jméno od Ježíše, mělo znamenat jeho proměnu v nového člověka. Viz verš ve Zjevení Janově: „*dám mu bílý kámenek s novým jménem*“.³³

Matouš věnuje Petrovi ve svém evangeliu největší pozornost ze všech evangelistů jako vedoucí postavě v grémiu Dvanácti. Svědčí o tom následující příklady: Petr zastával vždy vedoucí roli a je také vždy uváděn na prvním místě v seznamu učedníků (Mt 10,1–4 zde jako Šimon Petr), byl povolán Ježíšem jako první z učedníků spolu s bratrem Ondřejem (Mt 4,18–20), na rozdíl třeba od Janova evangelia, u kterého byl

---

²⁷ Viz J 1,42 a 21,15.

²⁸ Mt 8,14: „*Když Ježíš vstoupil do domu Petrova, spatřil, že jeho tchýně leží v horečce.*“

²⁹ 1K 9,5: „*Nemáme právo brát s sebou věřící ženu, tak jako ostatní apoštolové i bratři Páně i Petr?*“

³⁰ L 2,25–34.

³¹ Srov. RYŠKOVÁ, Mireia. *Pavel z Tarsu a jeho svět*. Praha: Univerzita Karlova v Praze Nakladatelství Karolinum, 2014, s. 179.

³² Mt 18: „*A já ti pravím, že ty jsi Petr; a na této skále zbuduji svou církev a brány pekla ji nepřemohou.*“

³³ Zj 2,17.

Ježíšem první povolán Ondřej, Filip a Natanael. Petr byl mluvčím apoštolů a jejich zástupcem, vždy se ptal jako první a měl na Ježíše nejvíce otázek (Mt 15,15; 17,4; 8,21; 19,27), byl horlivý a odhodlaný, jako první vyznal, že Ježíš je Mesiáš, Syn Boha živého (Mt 16,16), dokázal projevit odvahu a následovat Ježíše (Mt 14,29), vzápětí však zapochyboval, dostal strach a začal se topit (Mt 14,30). Petr před zatčením Ježíše v Getsemanské zahradě slibuje Ježíšovi horlivě věrnost: *Kdyby všichni od tebe odpadli, já nikdy ne!*“ (Mt 26,33), dokonce věrnost až k smrti: *„I kdybych měl s tebou umřít, nezapřu tě.“* (Mt 26,35). Nevydrží však bdít s Ježíšem a modlit se ani hodinu (Mt 26,40), přemožen spánkem (Mt 26,43). Ze strachu Ježíše třikrát zapře, jak mu to Ježíš předpověděl. Když si to uvědomí, trpce toho lituje³⁴ (Mt 26,69–75).

Podle nejstarší tradice (L 24,34 a 1K 15,4n) bylo dáno Petrovi mezi prvními spatřit zmrtnýchvstalého Ježíše. Jan a Lukáš zmiňují přítomnost Petra u prázdného hrobu. Na rozdíl od Marka (Mk16,7) však Matouš nezmiňuje Petra ani v poselství anděla k ženám, které přišly ke hrobu. U Matouše se Petr po vzkříšení Ježíše neobjevuje. Postava Petra v Matoušově evangeliu končí vyjádřením lítosti Petra nad zradou Ježíše (Mt 26,75) a dále už o Petrovi nenajdeme zmínku.

Následující doplnění o působení apoštola Petra, které je zde dále uvedeno, lze vysledovat u MK 16,7; L 24,34; J 20,6; 21,7 a ve Skutcích apoštolů.

Po zjevení Ježíše na hoře v Galileji a jeho vyslání učedníků ke všem národům světa (Mt, 28,16–20)³⁵ se stal Petr zakládajícím apoštolem křesťanské obce. Již tehdy se křesťané odlišili od židů, kteří užívali pro své náboženské obce termín „synagogé“.³⁶ Petr zvěštoval evangelium v Římě a v Jeruzalémě a na svých cestách zakládal církve. V této době věřící přijali a používali pro Šimona jméno Petr, v době veřejného působení Ježíše to však bylo spíše jméno Šimon. Po smrti Ježíše, a Petrově obrácení a jeho upevnění ve víře, se jméno Šimon pozvolna vytrácelo a jméno Petr se stalo jménem zakladatele církve a apoštol Petr známou křesťanskou autoritou.

---

³⁴ MRÁZEK, Jiří. *Evangelium podle Matouše*. Praha: Centrum biblických studií AVČR a UK, 2011, s. 457. „A Petr se vzpamatuje. Odejde a zapláče nad sebou; a nikdo ho přitom nezdržuje.“

³⁵ Zde se však mluví jen o jedenácti učednících, nikoliv o Petrovi.

³⁶ synagogé – psáno s „é“ je řecký výraz a týká helénistických židů mluvících řecky.

O letnicích při seslání Ducha svatého se v Jeruzalémě na základě Petrova kázání a jeho promluvy obrátilo na víru v Krista na tři tisíce lidí (Sk 2,41; 3,12–26). Petr pak zůstal nějakou dobu v Jeruzalémě a měl moc uzdravovat nemocné, vyhánět zlé duchy a konal další divy. Přijímal do církve i nežidy. Jako první z apoštolů kázal pohanům v Caesareji a přijal setníka Kornélia jako prvního neobřezaného pohana do církve (Sk 10,44–48). Za židovského krále Heroda Agrippy (asi v roce 44 n. l.) byl uvězněn a odsouzen k smrti. Byl však zázračně osvobozen, podnikal misie a vrátil se do Jeruzaléma.

Podle tradice Petr zemřel mučednickou smrtí v Římě, a to ukřižováním hlavou dolů, protože se necítil hoden umírat stejným způsobem jako Ježíš. Zemřel v téže době a ve stejném městě jako apoštol Pavel. Petr spolu s apoštolem Pavlem byli největšími hlasateli evangelia. Jsou považováni za základní kameny, na kterých byla vystavěna církev, a Petr je pokládán za prvního a hlavního představitele církve – římského biskupa.

Petr jak svým jednáním a odhodláním zcela následovat Krista, tak ale i svými slabostmi a selháními, představuje osobu plně lidskou a nadčasovou, která s pomocí Boží roste a upevňuje se ve víře. Na Petrovi můžeme vidět, že člověk sám za sebe nemůže nic, ale s Bohem může všechno.

Matouš má ve svém evangeliu čtyři petrovské perikopy, které se v ostatních evangeliích nevyskytují, přesněji řečeno nevystupuje v nich Petr, viz Mt 14,22–33; 16,13–20; 17,24–27; 18,21–22. V době sepsání evangelia musel být Petr již zhruba 20 let po smrti, ale požíval v církvi velké autority. Matouš jeho autoritu chtěl podpořit a zdůraznit jeho význam a důležitost pro prvotní církev. Petr měl být tím Ježíšovým nástrojem, pomocí kterého bude zbudována církev Ježíše Krista, jak mu to Ježíš předpověděl ve Vyznání u Caesareje Filipovy (Mt 16,13–20).

2.1. Povolání učedníků, Mt 4,18–20

„Když procházel kolem Galilejského moře, uviděl dva bratry, Šimona zvaného Petr, a jeho bratra Ondřeje, jak vrhají síť do moře; byli totiž rybáři. Řekl jim: ‚Pojďte za mnou a učiním z vás rybáře lidí.‘ Oni hned zanechali sítě a šli za ním.“ Mt 4,18–20.

V perikopě O povolání učedníků je jako první povolán a jmenován Šimon jako Petr. Matouš příběh převzal z Marka (Mk 1,16–20) a na rozdíl od Markova evangelia rozšířil jméno Šimona o Petra a vynechal zmínku o pomocnících. Jinak se Marka věrně přidržuje. Ježíš povolává čtyři rybáře k následování. Slovo „následování“ se samo o sobě používalo pro toho, kdo se stal žákem – učedníkem nějakého rabínského učitele a následoval ho. Proto se zde hovoří o učednících. Ježíš povolává Šimona a jeho bratra Ondřeje a následně (4,21–22) i další dva bratry, Jakuba Zebedeova a jeho bratra Jana. Šimon je zde jmenován jako „Šimon zvaný Petr“, i když ještě neměl jméno Petr, to dostal následně přímo od Ježíše při svém vyznání u Caesareje Filipovy. Ti čtyři: Šimon Petr, Ondřej, Jakub a Jan jsou tedy prvními Ježíšovými učedníky. A od této chvíle povolání prvních učedníků se datuje Ježíšovo veřejné působení.

Na rozdíl od tehdejších zvyklostí, kdy si žáci sami vyhledávali pro sebe vhodné rabínské učitele Zákona, zde je to Ježíš, který sám hledá a vybírá si své učedníky. Navíc Ježíš nepobývá na jednom místě, ale putuje po celé zemi, tím se vytváří společenství, kde vzniká i existencionální vztah.³⁷ Jejich putování zemí lze přirovnat k misiím. Putují s Ježíšem jako bezdomovci,³⁸ opouštějí svoje veškeré jistoty, povolání, způsob života, rodinné vztahy. Na druhé straně však sdílejí s Ježíšem jeho působení, učení a mají s ním podíl na jeho skutečích. A Ježíš jim dává dar Ducha, moc uzdravovat, vyhánět zlé duchy.³⁹ A nejen to, dává jim i mesiánskou soudcovskou moc. Ježíš společně se svými Dvanácti (nový Izrael) bude soudit 12 izraelských kmenů (starý Izrael): učedníkům je tedy připsána mesiánská soudcovská moc⁴⁰ na konci časů.⁴¹ Zatím co žáky rabínských učitelů byli pouze muži, Ježíše doprovázely i ženy. Dá se říci, že Ježíš si vybírá lidi prosté, nevzdělané, avšak s otevřenou myslí a nezatížené náboženskými předsudky,

³⁷ Srov. RYŠKOVÁ, Mireia. *Doba Ježíše Nazaretského*, s. 189.

³⁸ Mt 8,20: „Lišky mají doupata a ptáci hnízda, ale Syn člověka nemá, kde by hlavu složil.“

³⁹ Mt 10,4.

⁴⁰ Mt 19,28.

⁴¹ RYŠKOVÁ, Mireia. *Doba Ježíše Nazaretského*, s. 190.

jakými byli třeba vzdělaní rabinští učitelé. Okruh Ježíšových učedníků se neomezoval na Dvanáct, bylo jich víc, ale Dvanáct povolanych Ježíšem bylo pevným a věrným společenstvím. Číslo dvanáct symbolizovalo v judaismu dvanáct izraelských kmenů. Dvanácti vybraným učedníkům se dává pojmenování apoštol (poslaný) od samého Ježíše. Těchto dvanáct apoštolů mělo hlásat evangelium, představovat „nový Izrael“, na němž měla být založena církev.

Ježíš prochází kolem Galilejského moře, které se nachází v severní Galileji, je to sladkovodní jezero ve tvaru harfy. Také se nazývalo Tiberiádské či Genezaretské jezero a po jeho západním břehu vedla obchodní cesta Via maris a přidávala této oblasti na významu. Tato silnice vedla Galileou od severu k jihu, Galilea se dělila na Horní a Dolní. V té době zde byl tetrarchou Herodes Antipas, který nechal popravit Jana Křtitele. Ježíšovo veřejné působení a povolání učedníků začíná těsně po uvěznění Jana Křtitele. Galilea a Judsko byly sice pod různým politickým vedením, ale měly společné náboženství a společného Boha. Judejci však na Galilejce pohlíželi s nadřazeností, Galilejcům zase vadilo postavení Jeruzaléma jako poutního místa v Judsku. Stejně jako Marek umístil Matouš počátek veřejného působení Ježíše do Galileje, ostatně Matoušova obec byla s největší pravděpodobností v Galileji. Matouš (4,15–16) poukazuje na proroctví Izaiáše v Zákoně⁴²: „*Země Zabulón a Neftalím, směrem k moři za Jordánem, Galilea pohanů – lid bydlící v temnotách uvidí veliké světlo; světlo vzejde těm, kdo seděli v krajině stínu smrti.*“

U Galilejského jezera uviděl Ježíš dva bratry, Šimona, zvaného Petr, a jeho bratra Ondřeje, jak loví ryby. Byli rybáři a pravděpodobně samostatnými, rybolov v této oblasti byl častou obživou a hlavním zaměstnáním. Odpůrci na ně pohlíželi jako na nevzdělané, ale to tomu neodpovídalo, protože měli vlastní živnost. Petr dle všeho vlastnil loď.⁴³ To, že byli rybáři, neznamenal, že byli negramotní.

Ježíš jim říká: „*Pojďte za mnou, učiním z vás rybáře lidí.*“ Jedná se o jakousi slovní hříčku, místo ryb budou lovit (získávat) lidi, povolání má tedy misijní charakter. Přitom

---

⁴² Iz 8,23 – 9,1.

⁴³ L 5,3: „*Vstoupil do jedné z lodí, která patřila Šimonovi ....*“

oni sami byli prvními úlovky Ježíše. Zajímavé srovnání lze nalézt v Jeremiášovi v kapitole o Obrácení pohanů.⁴⁴

Ježíš je volá neodkladně, hned a oni bez příprav a bez jakéhokoliv zabezpečení s ním odcházejí a následují ho. Výraz „následování“ se užíval pro učednictví, stali se tedy Ježíšovými učedníky. Vzdávají se svých jistot a svého dosavadního způsobu života. Rybolov byl jejich veškerá obživa. Navíc nikde není zmíněno, že by Ježíše už předtím znali nebo o něm věděli. Z toho vidíme, jakou přitažlivostí a silou na ně Ježíš působil od prvního oslovení, a jakou měli důvěru v Boží prozřetelnost.⁴⁵ Spolu se skupinou mužů a žen následují učitele Ježíše na jeho cestách po Palestině. Z této skupiny si sám Ježíš vybírá dvanáct nejbližších spolupracovníků (Mt 10,1–4), které nazývá apoštoly, a chudý rybář Šimon Petr se postupem času stává jejich mluvčím⁴⁶ (Mt 15,15; 18,21; 19,27).

Po následném zaslíbení Petrovi moci svazovat a rozsvazovat zde na zemi (Mt 16,19), rozšiřuje Ježíš tuto moc i na svých dvanáct učedníků, budoucích zástupců církve na zemi (Mt 18,18).

Šimon Petr a jeho bratr Ondřej jsou prvními a do poslední chvíle svého života věrnými učedníky Ježíše Krista. Šimon Petr je v této perikopě jmenován jako první povoláný učedník, což dosvědčuje jeho prvenství (*prótos*) mezi Dvanácti.

2.2. Petrovo vyznání u Caesareje Filipovy, Mt 16,13–20

„Když Ježíš přišel do končin Caesareje Filipovy, ptal se svých učedníků: ‚Za koho lidé pokládají Syna člověka?‘ Oni řekli: ‚Jedni za Jana Křtitele, druzí za Eliáše, jiní za Jeremiáše nebo za jednoho z proroků.‘ Řekne jim: ‚A za koho mě pokládáte vy?‘ Šimon Petr odpověděl: ‚Ty jsi Mesiáš, Syn Boha živého.‘ Ježíš mu odpověděl: ‚Blaze tobě, Šimone Jonášův, protože ti to nezjevilo tělo a krev, ale můj Otec v nebesích. A já ti pravím, že ty jsi Petr; a na této skále zbuduji svou církev a brány pekla ji nepřemohou.

⁴⁴ Jr 16,16: *„Hle, já posílám k mnohým rybářům, je výrok Hospodinův, a ti je vyloví jako ryby.“*

⁴⁵ Mt 6,31–32.

⁴⁶ Srov. SUROVIÁK 2016 – Jaroslav SUROVIÁK: Postava apoštola Petra v díle evangelisty Lukáše (diplomová práce na KTF UK Praha). Praha 2016.

Dám ti klíče království nebeského, a co odmítneš na zemi, bude odmítnuto v nebi, a co přijmeš na zemi, bude přijato v nebi.‘ Tehdy nařídil učedníkům, aby nikomu neříkali, že je Mesiáš.“ Mt 16,13–20.

Druhá petrovská perikopa v Matoušově evangeliu se řadí mezi nejvýznamnější, protože zde je prvně Ježíš označen jako Mesiáš, Syn Boha živého. Ježíš zde dává Petrovi zaslíbení a jmenuje ho základem církve na zemi.

Caesareia Filipova se nacházela severně od Galileje, severozápadně na úpatí hory Hermon, poblíž řeky Jordánu. Ve starověku zde bývala svatyně boha Pana. Herodes Filip zde vystavěl antické město a na počest císaře Augusta a svoji ho nazval Caesareia Filipova. Dnes město již neexistuje, na místě jsou pouze rozvaliny.

Ježíš se učedníků nejprve ptá, za koho ho lidé považují? A oni odpovídají, že za Jana Křtitele, za Jeremiáše, za proroka. Pak se Ježíš zeptá přímo: „*A za koho mě pokládáte vy?*“ Což by se dalo taky formulovat jako „*Kdo je ten, komu tak věříte?*“⁴⁷ Většina lidí totiž pokládala Ježíše za některého z proroků. Narážku na známou postavu ze Starého zákona na proroka Jeremiáše najdeme v Matoušově evangeliu několikrát (např. Mt 2,17; 27,9) a zde ho Matouš připojil do seznamu, neboť chtěl Jeremiáše zobrazit jako předchůdce Ježíše.

Je to Petr, který jako první⁴⁸ na Ježíšovu otázku odpovídá: „*Ty jsi Mesiáš, Syn Boha živého.*“ Ježíš mu říká: „*Blaze tobě, Šimone Jonášův, protože ti to nezjevilo tělo a krev, ale můj Otec v nebesích.*“ Výraz „*blaze-blahoslavený*“ potvrzuje význam toho, že Petr jako první pochopil, že Ježíš je Mesiáš. Je to jediný případ v evangeliu, kde je použit výraz „*blahoslavený*“ pro jedince, jinak ho Matouš používal pro určitou skupinu lidí (Mt 5,1–11). Poznání však nebylo z Petra (z těla a krve) jako z člověka, který je omezen svými schopnostmi, ale bylo mu to zjeveno přímo od Boha. To, že Petr doplnil označení „*Syn Boha živého*“ má vyjádřit, že nejde o žádného náboženského a politického vůdce.

Ježíš pokračuje: „*Ty jsi Petr a na té skále zbuduji svou církev a brány pekla ji nepřemohou.*“ Jedná se o jakýsi symbol jména, protože Petr v řečtině znamená „*skála*“,

⁴⁷ Srov. MRÁZEK, Jiří. *Evangelium podle Matouše*, s. 282.

⁴⁸ Srov. Mt 15,15; 19,27.

„petros“, v aramejštině, kterou hovořil Ježíš, pak „kefa“, tomu by odpovídalo slovo „kamenný“. Ježíšovo vyjádření, že na té skále zbuduje svoji církev, připomíná příběh o moudrém muži, který postavil svůj dům na skále (Mt 7,24–27). I ve starozákonních spisech můžeme najít přirovnání něčeho zásadního ke kameni (Iz 51,1; Ž 118,22). Slovem církev, které zde Matouš použil, chce odlišit shromáždění Ježíšových učedníků od stávajících synagog.⁴⁹ Označení „církev“ najdeme v evangeliu ještě v perikopě o bratrském napomínání (Mt 18,17), zde je však mimořádné spojení slov „*svou církev*“, tím je zdůrazněno, že se jedná o Ježíšovu církev.

V některých překladech místo „*brány pekel*“ můžeme nalézt výraz „*brány Hádu*“, Hádes byl řecký bůh (znamená „*neviditelný*“) a značí v hebrejštině bůh podsvětí, odtud jméno pro celou říši „šeol“, místo, kde sídlí mrtví. Jinak řečeno: smrt a nepřítel Boha nezvítězí nad církví – společenstvím Ježíšových učedníků. A Matouš ujišťuje o trvání církve.⁵⁰

Pak je zde ještě použitý motiv „*klíče království nebeského*“. Lze vysledovat souvislost v Izaiášově proroctví, kdy je Eliakimu dána moc nad vchodem a východem královského paláce.⁵¹ Nejedná se však o to, že by Petr byl jakýmsi klíčником a otevíral či zavíral lidem vstup do nebeského království, to může jenom Bůh. Jedná se spíše o odpouštění, odkaz na Starý zákon a zdůraznění důležitosti Petra jako prvního zástupce církve. „Ježíš zde předává Šimonu Petrovi plnou moc (náležející dosud znalcům Zákona a rabínům) k výkladu a aplikaci Božího zákona takovým způsobem, aby lidem otvíral nebeské království. ‚Nebe‘ se těmto rozhodnutím podřídí! Na tom Ježíš buduje svou církev, tedy společenství těch, kteří jsou mu bratrem, sestrou i matkou, protože jsou ochotni žít tak, aby jejich spravedlnost o mnoho přesahovala spravedlnost zákoníků a farizejů.“⁵² (Mt 5,20).

---

⁴⁹ Mt 4,23: „*Ježíš chodil po celé Galileji, učil v jejich synagogách, kázal evangelium království Božího a uzdravoval každou nemoc a každou chorobu v lidu.*“

⁵⁰ Srov. LIMBECK, Meinrad. *Evangelium sv. Matouše*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996, s. 190. „Kdo se však obává, že by touto ‚otvírající‘ funkcí Šimona Petra mohlo být ohroženo trvání církve Ježíše Krista, měl by vědět, že brány podsvětí, to je vše pohlcující moc smrti a pomíjivosti, nikdy nezvítězí.“

⁵¹ Iz 22,22: „*Na jeho rameno vložím klíč domu Davidova, když otevře, nikdo nezavře, a když zavře, nikdo neotevře.*“

⁵² LIMBECK, Meinrad. *Evangelium sv. Matouše* s. 190.

V dalším verši dává Ježíš Petrovi zaslíbení, že co on (Petr) odmítne na zemi, bude odmítnuto v nebi, a co přijme na zemi, bude přijato v nebi. „Svazování“ (či odmítání) a „rozvazování“ (přijímání) se týkalo dodržování zákonů. Zákony byly stanoveny v určité době, pro určitou společenskou situaci a samozřejmě se měly časem přizpůsobovat změněným podmínkám. A byli to zákoníci a farizejové, kteří měli tyto zákony „svazovat“ (zakazovat) nebo „rozvazovat“ (povolovat). Výsledkem bylo neúměrné zatěžování lidí přísným dodržováním velkého množství nejrůznějších zákonů, na kterých zákoníci a farizejové trvali a vyžadovali je. A tím vlastně lidem znemožňovali přístup do nebeského království.⁵³

V celé této perikopě Ježíš zjevně přiděluje Petrovi mimořádný význam a postavení nejen v současnosti, ale zejména do budoucnosti, vědom si svého časově omezeného působení. Petr byl vždy vůdčí autoritou mezi Ježíšovými učedníky, byl jejich mluvčím. Měl nejvíce otázek k Ježíši. Petr se odváží udělat to, co ostatní ne, i když to někdy nezvládne zrovna nejlépe (nebo ne lépe než ostatní).⁵⁴ „Šimon Petr má pro své upřednostnění pozemským a vzkříšeným Ježíšem nosnou a zachovávající funkci pro společenství Ježíšových učedníků“.⁵⁵ Tuto vůdčí roli však Petr nemá proto, že by si ji osoboval, ale proto, že ji dostal od Boha skrze Ježíše Krista.⁵⁶

V posledním verši Ježíš nařizuje učedníkům, aby nikomu neříkali, že on je Mesiáš. Židům bylo toto označení známé. A představa tehdejších lidí o Mesiáši byla spojována s představou nábožensko-politické moci, a to rozhodně nebylo v Ježíšově vykupitelském plánu.

2.3. Chrámová daň, Mt 17,24–27

„Když přišli do Kafarnaum, přistoupili k Petrovi výběřčí chrámové daně a řekli: ‚Váš Mistr neplatí chrámovou daň?‘ On řekl: ‚Platí!‘ Když přišel domů, ještě než promluvil, řekl mu Ježíš: ‚Co myslíš, Šimone, od koho vybírají pozemští králové

⁵³ Mt 23,13: „Zavíráte lidem království nebeské, sami nevcházíte a zabraňujete těm, kdo chtějí vejít.“

⁵⁴ Srov. HARRINGTON, Daniel J. *Evangelium podle Matouše*, s. 283.

⁵⁵ Srov. LIMBECK, Meinrad. *Evangelium sv. Matouše*, s. 184.

⁵⁶ RYŠKOVÁ, Mireia. *Doba Ježíše Nazaretského*, s. 312. „Člověk sám o sobě není s to pochopit, co znamená, že Ježíš je Mesiáš, to je mu dáno od Boha. Otázka po tom, kdo Ježíš je – za koho ho pokládají lidé a za koho ho pokládají jeho učedníci – je zároveň položena každému čtenáři.“

poplatky a daně? Od svých synů nebo od cizích lidí? Když odpověděl: „Od cizích“, pravil mu Ježíš: „Synové jsou tedy svobodní. Ale abychom je nepohoršili, jdi k moři a hod' udici; vytáhni rybu, která se první chytí, otevři jí ústa a najdeš peníz; ten vezmi a dej jim za mne i za sebe.“ Mt 17,24–27.

Příběh o chrámové dani je zajímavý tím, že se zabývá svobodou Božích dětí a hledá způsob, jak uhájít křesťanskou víru a přitom respektovat židovskou tradici. Dále Ježíš zde hovoří o sobě jako o Synu Božím, neboť Chrám je domem jeho otce, vyjádřeno také v L 2,49. Z pohledu petrovské perikopy zde Petr vystupuje jako prostředník (mluvčí) Ježíše, rozmlouvá s ním o samotě, jen oni dva (to je v celém evangeliu jen jednou v tomto místě), a Ježíš za něho platí daň, čímž opět potvrzuje jeho důležitost (Mt 16,18).

Perikopu lze zařadit do bloku, který začíná kapitolou 17,24–27 a končí kapitolou 18,35 a zabývá se správným jednáním učedníků a pravidly života v církevních obcích.

Ačkoliv v textu se přímo nehovoří o chrámové dani jako takové, vyplývá to z požadavku výběřčího chrámové daně. Tuto daň, která bývala také nazývána „daň zbožnosti“, platil každý Žid od věku dvaceti let jednou ročně ve výši dvou drachem, tedy půl šekele. Odkaz na placení chrámové daně najdeme již v Nehemiášovi (Neh 10,32). Platili ji i Židé žijící v diaspoře. Daň byla určena pro potřeby a provoz jeruzalémského Chrámu, ten představoval pro židovský národ centrum jejich náboženského, kulturního i politického života. Ani ekonomické hledisko nebylo zanedbatelné, neboť Chrám zaměstnával řadu lidí nejrůznějších profesí a byl pro ně zdrojem obživy.⁵⁷ Se slavnostním doprovodem se pak vybrané peníze převážely do Jeruzaléma a vše bylo povoleno císařem Augustem pro zachování židovských zvyklostí a svobody. Kromě toho lidé si od svého finančního příspěví slibovali, že je Bůh ochrání před nebezpečím, uzdraví z nemoci, vysvobodí z otroctví apod.⁵⁸

V Kafarnaum, kde se příběh odehrává, žil Petr a Ježíš tam veřejně působil. Zázračně uzdravoval, kázal, konal divy, uzdravil zde Petrovu tchýní v jeho domě (Mt 8,14–15). Ježíš je tedy v Kafarnaum osobou veřejně známou, stejně tak je známá osoba Petra jako mluvčího Ježíše a jeho učedníků. I proto možná výběřčí daní osloví Petra, jako prostředníka Ježíše, s otázkou, zda jejich Mistr platí daň. Z otázky lze vtušit jistě

⁵⁷ Srov. RYŠKOVÁ, Mireia. *Doba Ježíše Nazaretského*, s. 53–55.

⁵⁸ Srov. HARRINGTON, Daniel J.. *Evangelium podle Matouše*, s. 290.

pochybnosti („váš Mistr neplatí?“). Petr sice odpoví „platí“, ale ani on sám si tím zřejmě není zcela jistý.

Po návratu domů, než se Petr stačí zeptat, jak se to má se zaplacením daně, zeptá se ho sám Ježíš jako první, zda si myslí, že daň vybírají pozemští králové od cizích, nebo od vlastních synů. Petr odpoví, že od cizích, protože králové a ti, kteří patří do královské rodiny (a do domu králů), daně neplatí. A Ježíš konstatuje, že synové jsou tedy svobodní. Daň chrámová i daň císaři je určena cizím lidem od cizích lidí a je to lidský výmysl. To znamená, že on jako Syn Boží nemusí domu svého otce, tedy jeruzalémskému Chrámu, platit daň. Můžeme říci, že se jedná o christologii Ježíšova božského synovství a vztahuje se i na jeho učedníky (následovníky).

Ale Ježíš se rozhodne daň zaplatit a činí tak zázrakem. Je to jediný zázrak, který Ježíš uskuteční ve svůj prospěch. Zázračné zakončení příběhu o rybce a o minci nalezené v jejich ústech evokuje příběh v Talmudu o Josefovi, ctiteli sabatu. Ten nalezne svoji vyhozenou a ztracenou perlu v ústech vylovené ryby. Poučení z příběhu: „Kdo ke cti sabatu mnoho vydává, tomu to sabat splatí.“⁵⁹

Je možné, že perikopa o chrámové dani byla sepsána v době po Ježíšově smrti, kdy v prvotních církvích byli lidé kritičtí vůči chrámovému kultu a poukazovali na to, že je v rozporu se svobodou Kristových učedníků. Petr byl tím, který jim přednášel Ježíšovo učení, a Matouš chtěl ještě více podpořit jeho autoritu tím, že se v příběhu opírá o rozhodnutí Ježíše.⁶⁰ To, že Ježíš zaplatil za oba, za sebe i za Petra, je zdůrazněním Petrova významu.

Rozhodnutí Ježíše daň zaplatit je chápáno jako projev dobré vůle vůči římským úředníkům. Určitým způsobem je to zřeknutí se svobody Božích dětí, ale z důvodu, aby nepohoršovali zejména své židovské krajany, kteří by nezaplacení daně mohli chápat jako znevážení jejich víry a židovské tradice. Ježíš bere ohled na náboženské city druhých, aby je neodradil od pravého Božího poselství. (Mk 12,41–44). Chrámová daň měla v životě Židů velký význam a vyjadřovala sounáležitost s liturgií v Chrámu. Tím,

---

⁵⁹ Srov. LIMBECK, Meinrad. *Evangelium sv. Matouše*, s. 197.

⁶⁰ Tamtéž, s. 196. „Zdá se, že Matouš takové pochybnosti již znal. Proto mu nestačila jen skutečnost Petrova rozhodnutí a zdůvodnil je (dodatečně) na základě Ježíše.“

že by nezaplatili chrámovou daň, by se vyčlenili ze židovské komunity, a to Matoušův Ježíš nechtěl.

Historicky se příběh odehrává ještě před zničením Chrámu. Z hlediska následujícího vývoje byla chrámová daň zrušena v roce 70 n. l. po rozboření Chrámu a porážce Židů. Římané však povinnost platit chrámovou daň nezrušili, ale Židé pak byli povinni platit daň pro chrám Jupitera Capitolina v Římě. I nadále zůstává otázka, jak si uchovat svoji víru a nepohoršovat vládnoucí moc.

2.4. O odpouštění, Mt 18,21–22

„Tehdy přistoupil Petr k Ježíšovi a řekl mu: ‚Pane, kolikrát mám odpustit svému bratru, když proti mně zhřešil? Snad až sedmkrát?‘ Ježíš mu odpověděl: ‚Pravím ti ne sedmkrát, ale až sedmdesátkrát sedmkrát.‘“ Mt 18,21–22.

Tato krátká perikopa je zařazena do bloku o správném jednání v místní církevní obci, o církevní kázni, o vzájemné pomoci, o Božím milosrdenství (Mt 18,15–35). Petr se zde ptá Ježíše tentokráte sám za sebe jako ten, kdo má na starosti církevní obec a hlásá zde Boží slovo.

Blok začíná kapitolou O bratrském napomínání (Mt 18,15–17). Zde se uplatňuje třístupňový model napomínání bratra, který zhřešil, ve finále se pak jeho přestoupením musí zabývat církevní obec. Úkolem a cílem obce bylo získat hříšníka zpět, nejlépe napomenutím a odpuštěním.⁶¹

V kapitole O moci církve (Mt 18,18–20) uděluje Ježíš učedníkům moc odmítat a přijímat, svazovat a rozsvazovat zde na zemi, tak jak ji udělil Petrovi při jeho vyznání (Mt 16,19). Vzhledem k předchozí kapitole jde zřejmě o odpouštění či neodpouštění hříchů.

Petr však neví, jak postupovat, když viníkovi je odpuštěno, vrátí se a opět hřeší znovu tím samým způsobem. Kolikrát mu má odpustit? Ptá se, zda sedmkrát, protože to

---

⁶¹ Srov. LIMBECK, Meinrad. *Evangelium sv. Matouše*, s. 203.

je vysoké číslo a sedm značí symbol plnosti. Proto se mu zdá, že sedmkrát odpustit je velmi mnohokrát. Ježíš mu však odpovídá, že má odpustit sedmdesátkrát sedmkrát, což je tak vysoké číslo, že by se dalo také říci – ani to nepočítej! Sedmkrát je číslo plnosti, ale sedmdesáti sedmi se člověk už nedopočítá. Může to být také 77krát, ale může to být tak 490krát (70x7). Tak velké číslo však jenom znamená, že naše odpuštění nelze vyjádřit číslem kolikrát, ale že máme odpustit vždy. Odkaz lze nalézt v Mojžíšově knize Genesis, kdy se Lámech chlubí před svými dvěma ženami: „*Bude-li sedmeronásobně pomstěn Kain, tedy Lámech sedmdesátkrát a sedmkrát.*“ (Gn 4,24).

Spása zůstává bez odezvy, pokud je zde zloba a touha po pomstě. Teprve odpuštění může být cestou k dobru.⁶² Stanovit hranice pro odpuštění je nesmyslné. Problém odpuštění byl zřejmě mezi židokřesťany aktuální, je možné, že zákoníci a farizejové stanovovali podmínky a postupy pro odpuštění. Jestliže však Bůh nemá žádné hranice odpuštění, tím spíše je nemá mít člověk. A obráceně: jestliže člověk chce milosrdenství od Ježíše, musí být milosrdný k druhým a stejně tak má postupovat celá církev.⁶³

Na krátkou kapitolu O odpouštění navazuje kapitola Podobnosti o nemilosrdném služebníkovi. Lze říci, že je to kapitola o Božím milosrdenství. V ní pán odpustí svému služebníkovi velký dluh a on vzápětí jde a vsadí do vězení svého spoluslužebníka, který mu dlužil daleko méně než on svému pánu. A pán mu říká: „*Služebníku zlý, celý tvůj dluh jsem ti odpustil, když jsi mě prosil, neměl ses také ty smilovat nad svým spoluslužebníkem, jako jsem se já smiloval nad tebou?*“ A dále pokračuje: „*Tak bude jednat s vámi můj nebeský Otec, jestli ze srdce neodpustíte každý svému bratru.*“ (Mt 18,32–35). Proto v církvi Ježíše Krista nesmí nikomu zůstat neodpuštěno. Bůh prokazuje milosrdenství hříšníkům, ale oni musí stejně tak odpouštět těm, kdo se proti nim provinili. Tak, jak je v modlitbě Páně: „*A odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim viníkům.*“⁶⁴

---

⁶² LIMBECK, Meinrad. *Evangelium sv. Matouše*, s. 205. „Teprve tam, kde má poslední slovo odpuštění, zvítězí dobro!“

⁶³ Srov. HARRINGTON, Daniel J. *Evangelium podle Matouše*, s. 298.

⁶⁴ LIMBECK, Meinrad. *Evangelium sv. Matouše*, s. 206. „Církev Ježíše Krista je podle Matouše společenstvím, ve kterém nesmí nikomu zůstat jeho vina neodpuštěna.“

2.5. Ježíš kráčí po moři, Mt 14,22–33

„Hned nato přiměl Ježíš učedníky, aby vstoupili na loď a jeli před ním na druhý břeh, než propustí zástupy. Když je propustil, vystoupil na horu, aby se o samotě modlil, Když nastal večer, byl tam sám. Loď byla daleko od země a vlny ji zmáhaly, protože vítr váł proti ní. K ránu šel k nim, kráčeje po moři. Když ho učedníci uviděli kráčet po moři, vyděsili se, že je to přízrak, a křičeli strachem. Ježíš na ně hned promluvil a řekl jim: ‚Vzchopte se, já jsem to, nebojte se!‘

Petr mu odpověděl: ‚Pane, jsi-li to ty, poruč mi, ať přijdu k tobě po vodách!‘ A on řekl: ‚Pojď!‘ Petr vystoupil z lodi, vykročil na vodu a šel k Ježíšovi. Ale když viděl, jaký je vítr, přepadl ho strach, začal tonout a vykřikl: ‚Pane, zachraň mě!‘ Ježíš hned vztáhl ruku, uchopil ho a řekl: ‚Ty malověrný, proč jsi pochyboval?‘

Když vstoupili na loď, vítr se utišil. Ti, kdo byli na lodi, klaněli se mu a říkali: ‚Jistě jsi Boží Syn.‘“ (Mt 14,22–33).

Perikopa „Ježíš kráčí po moři“ patří mezi tzv. přírodní zázraky, v nichž Ježíš koná divy, kdy ho poslouchají přírodní živly, a dává tak lidem znamení z nebe o své moci od Boha. V tomto případě Ježíš kráčí po vodě a říká: „Já jsem to“. Tento výraz má starozákonní původ a odkazuje na „*Jsem, který jsem*“ (Ex 3,14).⁶⁵ Základním sdělením příběhu je epifanie, správněji řečeno teofanie, neboť Ježíš se dává poznat jako Bůh ve své božské moci. Pak je zde Petr, který jako jediný odvážně následuje Ježíše s neochvějnou vírou v něho. Je zde silný aspekt víry a podobenství o víře. Perikopa končí záchranou tonoucího Petra a vyznáním učedníků, že Ježíš je Boží Syn.⁶⁶

2.5.1. Rozbor textu

Ježíš a jeho učedníci prožili náročný den. Po zprávě od Janových učedníků o stětí Jana Křtitele, odchází Ježíš na osamělé místo, aby se modlil, ale zástupy ho následují. Uzdravuje je a nakonec lámáním chleba nasytí pět tisíc lidí. Večer Ježíš přiměje učedníky, aby nasedli na loď a vydali se na moře, chce být sám a modlit se. Učedníci

⁶⁵ Srov. HARRINGTON, Daniel J. *Evangelium podle Matouše*, s. 252.

⁶⁶ Srov. RYŠKOVÁ, Mireia. *Doba Ježíše Nazaretského*, s. 302.

jsou zatím sami na lodi na moři. Veslují celou noc a jsou velmi unaveni, protože moře je neklidné a žene vítr proti lodi. Jsou vzdáleni daleko od břehu a od Ježíše.

„*K ránu šel k nim, kráčeje po moři.*“ Tento časový údaj „*k ránu*“ značí hodinu, kdy začíná svítat, ale světlo ještě není, tzv. hodina vlků. Byl to čas, který měl u lidí špatnou pověst, lidé věřili, že nad svítáním se dějí nadpřirozené a nečekané věci. A právě v této době, kdy ještě panuje šero, učedníci uviděli postavu, jak kráčí po moři. Vyděsili se a mysleli si, že je to přízrak,⁶⁷ jak jinak by něco takového bylo možné. Ale Ježíš na ně volá, aby se nebáli, a říká jim: „*Já jsem to!*“ Petr jako první mu odpoví: „*Pane, jsi-li to ty, poruč mi, ať přijdu k tobě po vodách!*“ V první části věty se jedná spíše o otázku (jsi-li to ty?), Petr si totiž není úplně jistý, jestli ten, kterého vidí, je opravdu Ježíš. V druhé části věty následuje žádost o následování. V tomto zvolání se projevuje velká Petrova touha jít za Ježíšem a dělat to, co dělá on, i když pro člověka je to zcela nepředstavitelné a mimo jeho možnosti. Je to velmi odvážné. Ale Ježíš mu říká: „*Pojď!*“ Vybízí Petra, aby šel za ním. Ježíš nebránil učedníkům, aby ho následovali a měli s ním podíl na jeho moci, naopak, vyžadovalo to však od nich velkou víru. Petr vystoupí z lodí, opustí bezpečí lodě a s odvahou a s naprostou důvěrou kráčí k Ježíši po moři.

Pak si však reálně uvědomil situaci, ve které se nacházel, cítil velký vítr, dostal strach a začal se topit. Situaci nezvládl. V okamžiku svého tonutí Petr poznává Ježíše a volá k němu o pomoc. Obdobné volání o pomoc můžeme najít ve Starém zákoně v Žalmech (Ž 69,1–2,15). Ježíš mu podává ruku, zachraňuje ho a říká: „*Ty malověrný, proč jsi pochyboval?*“⁶⁸ Učedníkům ani Petrovi nechybí víra, je však zatím malá (Mt 17, 19–20). Ježíšova odpověď nezní zcela jako pokárání, spíše jako ubezpečení, že s ním se mu nemůže nic stát. Vzápětí se vítr utiší vlivem Ježíšova božského působení⁶⁹ a oba vstoupí na loď. Učedníci jsou ohromeni, klaní se Ježíšovi⁷⁰ a vyznávají: „*Jistě jsi Boží Syn.*“⁷¹

⁶⁷ HARRINGTON, Daniel J. *Evangelium podle Matouše*, s. 252, s. 26. Přízrak: Starozákonním příkladem přízraku je duch Samuelův, kterého z mrtvých vyvolala čarodějnice z Ěn-doru (1 Sam 28).

MRÁZEK, Jiří. *Evangelium podle Matouše*. Praha, s. 261. Přízrak je děsivě neurčitý; je to cosi, co člověk vidí, ačkoliv vůbec nechápe, jak to, že to vidí, ale sám o tom nerozhoduje.“

⁶⁸ Srov. LIMBECK, Meinrad. *Evangelium sv. Matouše*, s. 174.

⁶⁹ Ž 89, 10–11; 107, 29; Jb 26, 11–12.

⁷⁰ Obdobné klanění v Mt 2, 2.8.11; 9,18.

⁷¹ Srov. Mt 16,16; 27,54.

2.5.2. Výklad textu

Příběh byl nejspíš sepsán v době povelikonoční, lze vysledovat paralely s děním v getsemanské zahradě, které vrcholí vyznáním: „*Jistě jsi Boží Syn.*“ V getsemanské zahradě se také Ježíš modlil sám, učedníci sice byli nedaleko, ale nedokázali s ním bdít, Petr se pokusil Pána následovat, ale dostal strach a Ježíše dokonce třikrát zapřel.⁷² Podle některých biblistů je možné, že tento příběh patřil do Ježíšových zjevení po jeho zmrtvýchvstání. (1K 15,5–9).

„*Syn Boží*“ je v Matoušově evangeliu nejvýznamnějším christologickým titulem pro Ježíše. Koresponduje s Ježíšovým vyjadřováním o „*mém Otci*“ jakožto mluvením o Bohu (Mt 3,17; 7,21; 11,27; 12,50; 27,54). Titul je v židovské tradici také spojen s králem Davidem a objevuje se jako označení pro Ježíše (Mt 9,27; 12,23; 21,9). Na některých místech lze odvodit ze starozákonních textů, že Syn Boží a Izrael jsou totožné pojmy (Mt 2,15; 3,17; 4,1–11).

V příběhu je řada narážek na Zákon, kde Bůh ovládá moře (Ž 77,20; 65,8; 89,10; 107,28–29; Jb 9,8). V těch dobách mělo moře pro lidi symbolickou moc a představovalo velké nebezpečí, bylo místem, odkud vychází bouře, jež hubí lidi, a kde sídlí zlé mocnosti. Tím, že Ježíš kráčí po moři, značí, že je to on, kdo má moc podmořské síly zla pokořit a kdo není závislý na zemi. Koho poslouchají živly a přírodní zákony. Boží moc je v Zákoně často vyjádřena vládou nad vodami moře (Gn 1,2–6.9; 8, 1–3; 9,11; Jb 26,5–8; Ž 33,7). Ježíš odchází na horu, aby se ukryl před davem, byl sám a modlil se k Bohu. Obdobně lze srovnat u Mk 3,13 a Jb 6,15.

Když jim Ježíš říká: „*Vzchopte se, já jsem to, nebojte se!*“ je to připomenutí teofanie, zjevení Boha, a uklidnění, že se nemusí bát.⁷³ Mluví na ně jako Bůh v Bibli „*Já jsem to.*“ Boží záchrana z vod moře je rovněž častým námětem Žalmů (Ž 18,16; 69,1–2; 77,16–17; 79,13–16).

Když Petr vykročí na vodu a kráčí za Ježíšem, nabízí se opět paralela s pašijovým příběhem, ve kterém se taky Petr odhodlaně postaví za Ježíše, ale vzápětí se lekne, uteče

⁷² Srov. MRÁZEK, Jiří. *Evangelium podle Matouše*. Praha, s. 260.

⁷³ Srov. tamtéž, s. 261.

a Ježíše dokonce zapře. Před ranním svítáním, než kohout třikrát zakokrhá.⁷⁴ Pro svoji malou víru. Malověrnost Ježíš vytýkal svým učedníkům poměrně často (Mt 17,19–20) a viz výše uvedeno. Navzdory vědomí malé víry však epifanie Ježíše dává Petrovi odvalu a posiluje jeho víru.⁷⁵ Matouš však ve svém příběhu posouvá víru ještě dále, a sice ke skutkům. „Jemu (Matoušovi) záleželo na tom, abychom se odvážili na základě víry učinit ty kroky, ke kterým se cítíme být voláni Ježíšovým slovem: Pojd!“⁷⁶

Když se moře utiší a učedníci poznají Pána, všichni na konec vyznávají: „*Jistě jsi Boží Syn.*“ Jejich víra je upevněna, není to pouhé konstatování, k poznání a vyjádření museli dojít přes určitý druh utrpení, strachu, velké námahy, obavy o svůj život a v neposlední řadě museli mít neochvějnou důvěru v Ježíše.

Příběh o Ježíši krácejícím po vodě je zakončen slovy učedníků: „*Jistě jsi Boží Syn.*“ (Mt 14,22–33). Z výše uvedeného byl Židům i pohanům tento titul dobře známý, také Ježíš o sobě jako o Synu mluvil. Syn Boží, syn Boha Otce označoval Ježíše jako zástupce Boha na zemi, oprávněného jednat jeho jménem. Izraelský národ se považoval za vyvolený národ, jehož otcem je všemohoucí a jediný Bůh.

Je zde také možné přirovnání lodě na moři k prvotní Ježíšově církvi, která stejně jako loď se ocitla bez pozemského Ježíše sama na rozbouřeném moři, musela přežít nebezpečství, bouře a neshody, a přitom si uchovat svoji víru a hlásat ji dále.

„Církev, symbolizovaná loďkou, zakouší za Ježíšovy nepřítomnosti osamocenost, strach a neschopnost doplout do cíle. Ale zakouší také překvapení z přítomnosti toho, který kráčí po vodách, když se k nim připojí a zajistí bezpečné zakotvení.“⁷⁷

---

⁷⁴ Srov. MRÁZEK, Jiří. *Evangelium podle Matouše*. Praha, s. 262.

⁷⁵ Srov. HARRINGTON, Daniel J. *Evangelium podle Matouše*, s. 255.

⁷⁶ LIMBECK, Meinrad. *Evangelium sv. Matouše*, s. 173.

⁷⁷ FAUSTI, Silvano. *Nad evangeliem podle Jana. Porozumět Božimu slovu*. Praha: Nakladatelství PAULÍNKY, 2014, s. 153.

3. Srovnání perikopy s paralelními texty v Mk a Janovi

3.1. Evangelium podle Marka: Ježíš kráčí po moři, Mk 6,45–52

„Hned nato přiměl Ježíš své učedníky, aby vstoupili na loď a jeli napřed na druhý břeh k Betsaidě, než on propustí zástup. Rozloučil se s nimi a šel na horu, aby se modlil. A když nastal večer, byla loď daleko na moři a on jediný na zemi. Spatřil je zmožené veslováním, neboť vítr vál proti nim; tu k nim před svítáním kráčet po moři a chtěl jít dál kolem nich. Když ho uviděli kráčet po moři, vykřikli v domnění, že je to přízrak; všichni ho totiž viděli a vyděsili se. On však na ně hned promluvil: ‚Vzchopte se, já jsem to, nebojte se!‘ Vstoupil k nim na loď a vítr se utišil. I byli celí ohromení úžasem. Nepochopili totiž, jak to bylo s chleby, neboť jejich mysl nebyla vnímavá.“

Dle této Markovy perikopy Matouš sepsal svůj příběh a poměrně přesně se držel Markova textu. Marek zařadil perikopu za příběh o zázračném nasycení pěti tisíců, stejně tak i Matouš. Základem perikopy je opět epifanie Ježíše na moři a zázračné zachránění učedníků na rozbouřeném moři. Podobenství o víře se vztahuje pouze na učedníky, chybí zde postava Petra a Ježíšovo pokárání o malověrnosti.

Marek, stejně jako Matouš, užívá v první větě výraz „*přiměl*“, což naznačuje, jako by se učedníci nechtěli od Ježíše vzdálit a on je musel přimět k tomu, aby se přeplavili sami bez něho zpět do Betsaidy. Na rozdíl od Matouše Marek zde uvádí, aby pluli do Betsaidy, zatímco Matouš píše, aby pluli na druhý břeh. Místopisné údaje jsou zde matoucí, Ježíš byl na západní straně jezera (Mk 6,1–32), Betsaida leží na severovýchodním břehu a konec plavby je v Genezaretu (Mk 6,53), který je na západním břehu jezera. Zřejmě se jedná o prolnutí dvou příběhů, předchozího o nasycení pěti tisíců a následně jak Ježíš kráčí po moři. Proto se v překladu uvádí „*pros Bethsaidon*“ jako směrem k Betsaidě.⁷⁸

---

⁷⁸ Srov. HARRINGTON, Daniel J. – DONAHUE, John R. *Evangelium podle Marka*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006, s. 223.

Další události se odehrávají u obou evangelistů stejně. Je zde však jedna odlišnost, kdy Marek píše: „*Tu k nim před svítáním kráčel po moři a chtěl jít kolem nich.*“, ve významu „chtěl je minout.“ „Chtěl“ je překladem „éthelen“ a znamená „chystal se“. Infinitiv „parelthein“ je v podstatě zvláštní termín užívaný pro Boží zjevení, kdy se Bůh přiblíží a ukáže se lidským očím. Tento výraz poukazuje na Boží zjevení Mojžíšovi (Ex 33,19–23; 34,6) a Eliášovi (1 Kr 19,11). Takové míjení znamená, že člověk by nesnesl přímé setkání s Bohem.⁷⁹ Lze to chápat i jako Ježíšovu snahu o utajení, i když pak se jim zjevuje a povzbuzuje je.⁸⁰

Také poslední verše příběhu se liší od Matouše. Zatímco v Matoušovi se učedníci klaněli a vyznávali: „*Jistě jsi Boží Syn.*“, v Markovi byli celí ochromeni úžasem (vnímáno spíše negativně). To je potvrzeno i posledním veršem: „*Nepochopili totiž, jak to bylo s těmi chleby.*“ Některé překlady uvádí „příhodu s chleby“, ale to omezuje dvojznačnost, kterou měl Marek spíše na mysli.⁸¹ Mohlo jít o neporozumění Ježíšově moci rozmnožit chleby, ale nepochopení se také mohlo týkat podstaty eucharistie, totiž že Židé a pohané mají být spojeni při eucharistické hostině. Raně křesťanská eucharistie byla spojena s jídlem a spory týkající se jídla byly časté (Sk 10,9–12; 15,1–21; Gal 2,11–15; Ř 14,1–23). Druhou variantu výkladu podporují ještě dvě nasycení na dvou různých místech, která předchází před řečí o čistém a nečistém jídle (Mk 7,1–23).⁸² Doslovný překlad posledního verše: „*neboť jejich mysl nebyla vnímavá*“, by spíše zněl: „*protože jejich srdce bylo zatvrzelé.*“⁸³

Markovi záleželo na tom, aby čtenáři nebyli jako učedníci, ale aby byli vnímaví a poznali, že Ježíš je Syn Boží a Bůh dobrý.

3.2. Evangelium podle Jana: Ježíš kráčí po moři, J 6,16–21

„*Když nastal večer, sestoupili jeho učedníci k moři, vstoupili na loď a jeli na druhý břeh do Kafarnaum. Už se setmělo, a Ježíš s nimi stále ještě nebyl. Moře se vzdouvalo*

⁷⁹ Srov. POKORNÝ, Petr. *Evangelium podle Marka*. Praha: Centrum biblických studií AVČR a UK, 2016, s. 128.

⁸⁰ Srov. HARRINGTON, Daniel J. – DONAHUE, John R.. *Evangelium podle Marka*, s. 224.

⁸¹ Srov. tamtéž, s. 224.

⁸² Srov. tamtéž, s. 226.

⁸³ Srov. Iz 6,9–10.

mocným nápirem. Když veslovali asi pětadvacet nebo třicet stadií, spatřili Ježíše, jak kráčí po moři a blíží se k lodi; zmocnil se jich strach. On však jim řekl: „Já jsem to, nebojte se!“ Chtěli jej vzít na loď, a hned se loď ocitla u břehu, k němuž jeli.“

V Janovi je tento příběh velmi krátký a stejně jako v Markovi v něm není zmínka o Petrovi, je především o zjevení Ježíše učedníkům. To odpovídá Janově teologii, centrem dění je sám Ježíš, který je Božím zjevením a přináší světu život. Perikopa je zařazena stejně jako u Matouše a u Marka za příběhem o zázračném nasycení pěti tisíc lidí z pěti chlebů a ze dvou ryb.

Nehovoří se zde o tom, že Ježíš učedníkům přikázal, aby sedli na loď, pouze se konstatuje, že jeli zpátky na druhý břeh do města Kafarnaum. Uvedením města Kafarnaum se Jan rovněž liší od předchozích dvou evangelistů, kdy podle Matouše jeli učedníci na druhý břeh, podle Marka jeli do Betsaidy a dle Jana do Kafarnaum. Směr byl však stejný, protože Kafarnaum bylo vzdálené od Betsaidy asi jenom čtyři kilometry.

Není zde zmínka o tom, že by Ježíš vystoupil na horu a byl tam sám. Že s nimi Ježíš ale nebyl na lodi, vyplývá z toho, že bylo pozdě večer (setmělo se) a Ježíš s nimi stále ještě nebyl. Stejná je zde zmínka o rozbouřeném moři, ale pouze jako konstatování, není řečeno, že by se učedníci báli o svůj život. Učedníci byli daleko od břehu, dokonce je zde udána přesná vzdálenost, a sice že učedníci veslovali dvacet pět nebo třicet stadií.⁸⁴

A právě v této vzdálenosti od břehu se jim zjevil Ježíš. Zatímco u Marka i u Matouše je zaznamenán čas (bylo to k ránu), Jan se odvolává pouze na velkou vzdálenost od břehu. Když učedníci uviděli Ježíše, zmocnil se jich strach, ale Ježíš je uklidňuje slovy: „*Já jsem to, nebojte se!*“. Všichni tři evangelisté se shodují na Ježíšově výroku: „*Já jsem to*“. Janova perikopa je soustředěna právě do zjevení a poznání Ježíše. Výraz „*Já jsem*“ odkazuje na jméno, kterým se Hospodin zjevil Mojžíšovi (Ex 3,14) a Ježíš tím potvrzuje svoji identitu. V Janově evangeliu lze nalézt ještě další zjevovatelské řeči, kdy se Ježíš představuje formulí „*Já jsem*“: Mesiáš (J 4,25n), chléb života (J 6,35.41.48.51), světlo světa (J 9,5), dveře ovčince (J 10,7.9), dobrý pastýř

---

⁸⁴ Stadium byla řecká a římská délková míra odvozená od délky stadionu, což bylo cca 190 m. Pokud učedníci veslovali 25–30 stadií, znamená to, že ujeli vzdálenost 4,7 – 5,7 km.

(J 10,11.14), vzkříšení a život (J 14,6), pravý vinný kmen (J 15,1.5).⁸⁵ „*Nebojte se*“, Ježíš ubezpečuje učedníky, že se nemusí bát, protože „Bůh je láska; a dokonalá láska vyhání strach.“⁸⁶ Je s nimi, neopustil je, a to, že kráčí po vodě, znamená, že není odkázaný na zem, že jeho moc je daná od Boha. Je to příslib, že bude s nimi a bude je zachraňovat a pomáhat jim, je to příslib spásy.

Zatímco u Marka i u Matouše vstoupí Ježíš k učedníkům na loď (u Matouše spolu s Petrem), zde učedníci chtějí vzít Ježíše na loď, ale než k tomu dojde, loď se okamžitě ocitne u břehu, k němuž jeli, aniž do ní Ježíš vstoupil. Je to opět zázračná Ježíšova moc, díky které se loď s učedníky ocitne rovnou v cíli.

Na rozdíl od Matouše zde chybí vyznání učedníků: „*Jistě jsi Boží Syn.*“ a stejně tak zde není žádné rozladění nad nepochopením učedníků a nepoznáním Syna Božího jako u Marka. Příběh končí přistáním lodi u břehu, k němuž jeli.

V Janově evangeliu je poměrně málo Ježíšových zázračných znamení, a „kráčení po moři“ je jedním z nich. Příběh o tom, jak Ježíš kráčí po vodě, je popsán v jednotném duchu celého Janova evangelia. To je totiž výrazně duchovní, zaměřené christologicky. Ježíš je ústřední postavou celého evangelia. V Janově evangeliu lze nalézt největší přesah do duchovního života a do spásné teologie. Ježíš, vtělené Slovo, člověk k lidem poslaný, který mluví slova Boží (J 3,34) – již v 1. kapitole takto uvádí Jan příchod Ježíše na tento svět (J 1,1–18). Ježíš svědčí o Bohu (J 5,36) a koná dílo svěřené jemu od Boha (J, 17,4). Tím, že zjevuje lidem moc danou od Boha, zjevuje Boha samého (J 14,9). Boží zjevení lze přijmout přirozeným lidským rozumem a pevnou vírou (Ř 16,26), ne malověrností, viz Petr v Mt 14,31.

Ježíš zvěstuje spásu, „je Bohem poslaný a Boha zvěstuje“.⁸⁷ Jan v evangeliu nehovoří o Božím království jako třeba evangelista Marek a ostatní, ale u Jana je jádrem všeho samotný Ježíš, který je zjevením Boha. Tomu má odpovídat na straně lidí víra a poznání skrze víru. Jan však většinou nepoužívá slovo „víra“, ale sloveso „věřit,

⁸⁵ POKORNÝ, Petr. *Literární a teologická úvod do Nového zákona*. Praha: Vyšehrad, 1993, s. 136.

⁸⁶ FAUSTI, Silvano. *Nad evangeliem podle Jana. Porozumět Božímu slovu*, s. 156.

⁸⁷ PORSCH, Felix. *Evangelium sv. Jana*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998, s. 11.

uvěřit“, což symbolizuje víru jako něco dynamického, činného. Této janovské teologii plně odpovídá i příběh Ježíš kráčejícího po vodě.

V závěrečném shrnutí lze konstatovat, že porovnáním perikopy „Ježíš kráčí po moři“ mají všichni tři evangelisté jednoznačně společné zjevení – teofanii – Ježíše Krista a jeho slova „*Já jsem to, nebojte se!*“ Tedy že Bůh se zjevuje člověku prostřednictvím Ježíše a ubezpečuje učedníky, že se ho nemusí bát a zachraňuje je z rozbouřených vod moře.

Společný je rovněž strach učedníků při zahlédnutí Ježíše kráčejícího po vodě, kdy ho nepoznávají a bojí se ho jako přízraku. Dalo by se říci, že člověk není schopen svými smysly Boha vidět a obává se nadpřirozeného.

Rozdíl je v reakci učedníků, kdy v Markovi učedníci Ježíše nepoznávají, nechápou, že Ježíš je Syn Boží, protože jejich mysl nebyla vnímavá (doslova jejich srdce bylo zatvrzelé). U Matouše naopak učedníci Ježíše poznávají, klaní se mu a nazývají ho Božím Synem. U Jana je příběh velmi stručný, soustředěný pouze na samotné zjevení Ježíše, učedníci se po setkání s Ježíšem zázračně ocitají v cíli.

Matouš je jedinečný tím, že do příběhu výrazně zasadil postavu Petra, ba co víc, Petr je zde centrální postavou, která koná, následuje i pochybuje. Je zde přesně vykreslen naturel učedníka Petra: neváhá jít okamžitě za Ježíšem, třeba po mořské hladině, v okamžiku uvědomění si nebezpečí propadá strachu, ztrácí víru a topí se. Avšak obrací se k Ježíši o pomoc a ten ho zachraňuje, nezůstane ve svém pochybení opuštěn. Pojetí Petra v Matoušově podání je hluboce lidské a tím je povzbuzením pro ostatní zúčastněné. Z příběhu je zjevná velká odvaha Petra a jeho důvěra v Ježíše. Matouš ho prezentuje jako typického učedníka, který prošel „Ježíšovým seminářem“.⁸⁸ Navíc je scéna doplněna o Ježíšovo poučení: „*Ty malověrný, proč jsi pochyboval?*“, které je adresováno všem čtenářům.

---

⁸⁸ Srov. ŠTEMBERKOVÁ 2018 – Marie ŠTEMBERKOVÁ: Postava apoštola Pera v kanonických evangeliích (bakalářská práce na KTF UK v Praze). Praha 2018, s. 28.

4. Přesah do spirituální teologie a duchovního života

Ve vybrané Matoušovo perikopě „Ježíš kráčí po moři“ lze hovořit o zjevení Boha skrze Ježíše, neomezené Boží moci a pomoci lidem. Je to jedno z mnoha zjevení v Bibli, ve Starém i Novém Zákoně. (Žd 1,1–2).

Lidská osobní zkušenost s Bohem byla přenesena formou vyprávění příběhů do evangelií. Pravda o Bohu a jeho spása pro člověka je zprostředkována Ježíšem, ten je prostředníkem a zároveň plností celého zjevení.⁸⁹

Pro Matouše byl Ježíš přislíbený izraelskému národu Mojžíšem (Mt 1,18–2,23) a byl Boží Syn Immanuel – Bůh s námi (Mt 1,20–23; 27,54). Byl spásou nejprve pro Izrael (Mt 10,5; 15,24), a pak pro všechny národy (Mt 28,19), protože v něm se přiblížilo lidem nebeské království (Mt 4,17).

Porážka ve válce s Římany, zničení Jeruzaléma a zejména rozboření Chrámu v roce 70 n. l. bylo pro Matouše znamením odplaty za nepřijetí a zabití Ježíše (Mt 21,43; 22,7; 23,34–38). To mělo pro Matouše tak zásadní význam, že to byl jeden z důvodů sepsání evangelia, aby čtenáře poučil, ať už formou příběhů nebo Ježíšových výkladů učení a rozhovorů se znalci Písma a farizeji (Mt 9,1–17; 12,1–36; aj.), co znamená dokonale plnit vůli Otce (Mt 5,48; 19,21) a jak správně žít (Mt 5,25; 6,14; 7,21–23; 2,11–14). Matoušova teologie je snahou ukázat, že židovská tradice je nejlépe zachována v židokřesťanském kontextu, ze které Ježíš vychází. Matouš se vrací k Písmu, odkazuje v evangeliu na Zákon, aby tak potvrdil kontinuitu mezi starověkou židovskou tradicí a křesťanstvím⁹⁰ (Mt 21,4). Dokazuje, že Písmo je v souladu s Ježíšovým životem a učením.

Podle Matouše pokud je člověk ochoten vidět a slyšet, chápat srdcem, porozumí tajemství nebeského království (Mt 13,10–17); není to tedy tak, že by mu to muselo být jenom dáno. Proto Matouš v evangeliu poučuje, ozřejmuje Ježíšovo poselství

⁸⁹ Srov. Mt 11,27; J 1,14.17; 14,6; 17,1–3; 2 K 3,16.4,6; Ef 1,3 – 1,4.

⁹⁰ Srov. HARRINGTON, Daniel J. *Evangelium podle Matouše*, s. 27.

v souvislosti se Zákonem a dokazuje, že Bůh v životě Ježíše naplňoval svá dřívější slova. Matoušovi jde především o správné jednání (Mt 7,24–27; 25,31–46).⁹¹

V podobenstvích se promítá skutečnost, která umožňuje čtenářům pochopit smysl zjevení. Bůh se zjevuje v určitých skutečných událostech a dává poznat svoji vůli. Mluvíme však o zjevení nepřímém, kdy se Bůh zjevuje člověku skrze určité události. Dotyk Boží působí a oslovuje člověka ve všech dobách, nejen v dějinách novozákonních, ale i dnes. Pokud je člověk vnímavý vůči Božímu oslovení a má víru, je schopen změnit, někdy i radikálně, svůj život a růst ve víře, stejně jako Ježíšovi učedníci v evangeliích. Vždy je to Bůh, kdo oslovuje člověka jako první, komunikuje nejrůznějším způsobem a nejrůznějšími prostředky. Může se jednat o radost, bolest, utrpení, ale vždy je Bůh ten, který pomáhá, zachraňuje, odpouští hříchy, pokud člověk jako Petr volá „*Pane, zachraň mě!*“. V tom je nová absolutní naděje pro člověka a jeho spásu. Vždy je zapotřebí ve vyprávěném příběhu evangelia rozpoznat vztah mezi literárním vyjádřením, duchovním poselstvím a teologií.

Evangelista Matouš užívá pro Ježíše často titul Mesiáš (Mt 16,16), to znamenalo pomazaný, v řečtině Christos (Kristus). Stěžejním místem v Matoušově evangeliu je Petrovo vyznání u Caesareje Filipovy: „*Ty jsi Mesiáš, Syn Boha živého.*“ Zde je ještě doplněno „*Syn Boha živého.*“ To mělo zdůraznit, že Ježíš není Mesiáš ve smyslu náboženského a politického vůdce. Mesiáš byl židovským národem očekáván jako král v politickém významu slova, mocný panovník, který zachrání a obnoví moc židovského národa. Proto také Ježíš nechtěl, aby učedníci o něm říkali, že je Mesiáš (Mt 16,20). Ani učedníci nechápali, proč Ježíš sice vystupuje jako Mesiáš, ale zároveň nechce tento titul užívat. Nechtěl totiž pozemskou moc a vládu, chtěl být zvěstovatel Boha a Božího království na zemi. „*Je docela dobře možné, že Jidáš zradil a odešel ze skupiny Dvanácti právě proto, že Ježíš nenaplnil jeho mesiánská očekávání, resp. že ho chtěl ‚vyprovokovat‘, aby je naplnil, a to se mu nepodařilo.*“⁹²

V perikopě „*Ježíš kráčí po moři*“ se dává Ježíš poznat učedníkům slovy „*Já jsem to*“, v tom je možné vidět soteriologický rozměr Ježíšovy osoby, toho, který je zde, aby lidi zachránil. V důsledku toho pak vyznávají učedníci: „*Jistě jsi Boží Syn*“, tedy poznávají

⁹¹ Srov. LIMBECK, Meinrad. *Evangelium sv. Matouše*, s. 12.

⁹² RYŠKOVÁ, Mireia. *Doba Ježíše Nazaretského*, s. 221.

původ Ježíše jako Syna Boha Otce. Ježíšovi učedníci tvořili zárodek „nového“ Božího lidu a měli předávat poznání Ježíše a jeho učení. Petr činí přímou zkušenost s Ježíšem, a ta mu dává růst v jeho víře. Skrze něho působí Duch svatý (Mt 16,16) a skrze něho je předáván i ostatním lidem. Petr nejedná na základě své moci, ale na základě moci dané od Boha (Mt 14,29).

Při setkání se zjevením Ježíše si lze povšimnout dvou důležitých momentů. Člověka může zázračné zjevení Boha buď paralyzovat (strachy, úžasem, ohromením) stejně jako učedníky, nebo může získat obrovskou emoční energii stejně jako Petr, který jde a kráčí po vodě.

V příběhu o Ježíši, který kráčí po moři, lze nalézt ve zmítající se lodi na moři symbol církve. Ježíš je na břehu a učedníci na rozbouřeném moři, kam je předtím Ježíš sám vyslal. Stejně jako učedníky posílá Ježíš na moře, a on sám zůstává na břehu, tak i svou církev posílá do celého světa. Loď uvržená na moře je jako církev vržená do rozbouřeného světa, plného chaosu, zkoušek, pronásledování, a to proto, aby neklidnému a nebezpečnému světu hlásala Boží království. Evangelista Matouš chtěl tak povzbudit prvotní církve, aby s odvahou obstála ve světě sama bez fyzicky přítomného Ježíše a aby se s prosbou o pomoc obracela k Pánu.

Nabízí se zde ještě další přirovnání, kdy břeh, na kterém zůstává Ježíš, je symbolem klidu a pokoje, hora je místem setkání Ježíše s Bohem a neklidné moře je náš život zde na zemi.

Přesah Petrovy osoby do duchovního života je v zosobnění křesťana všech dob, který si klade stejné otázky a potýká se stejnými pochybnostmi a strachy jako Petr. Kdo je pro mě Ježíš, mám odvalu za ním vykročit, mám odvalu za ním dál jít, i když se velmi bojím, jsem nemocen, mám těžkou životní situaci, jsem osamocen a nedaří se mi? Je moje víra dost pevná, abych to vše zvládnul? Petr dává příklad v prohlédnutí a pochopení, kdo je Ježíš a zejména ve volání k němu o pomoc: „*Pane, zachraň mne!*“ Příběh je vyličen tak, že „Ježíš odpovídá na potřebu lidí, ujímá se jich a prokazuje tak svou moc od Boha“.⁹³

---

⁹³ RYŠKOVÁ, Mireia. *Doba Ježíše Nazaretského*, s. 302.

„Chození po vodě je jakoby zázrak pro všechny. Všichni se totiž pohybujeme po vlnách života v neobyčejné nejistotě. Scéna se svatým Petrem, který se chytá ruky Kristovy, je tedy krásným symbolem našeho povstání z pádů hříchu, záchrany z vln, které by nás jistě potopily. Chodíme tedy po vlnách života, ale nechodíme tu sami. Máme někoho vedle sebe, kdo je ochoten přiskočit, kdo je nejbližší, když je nebezpečí největší.“⁹⁴

---

⁹⁴ ŠPIDLÍK, Tomáš. *Vatikánské promluvy C 2009–2010: Nedělní zamyšlení s Tomášem Špidlíkem. Cyklus C (2009–2010)*. Řím: Nakladatelství Refugium Velehrad – Roma, 2009 s. 433.

Závěr

Postavu apoštola Petra v perikopě „Ježíš kráčí po moři“ jsem si vybrala, neboť tato scéna vždy na mne silně působila. Petr, který je odvážný, rozhodný, ale zároveň lidsky slabý, nedokonalý. Proto jsem se chtěla hlouběji zabývat postavou Petra, jeho povahovými rysy, jeho zobrazením v Matoušově evangeliu a jeho posláním. Cílem bakalářské práce bylo tedy poskytnout diferencovanější obraz Petra, zachytit jeho význam nejen pro prvotní církev, ale i pro dnešní dobu, která je neklidná, stejně jako bylo neklidné moře v Matoušově příběhu.

Matouš ve svém evangeliu celkově věnuje Petrovi velkou pozornost, přisuzuje mu podstatnou roli v příbězích, větší než ostatní evangelisté. V jeho podání je Petr vylíčen pozitivně vzdor svým pochybením a selháním, Matouš ho vidí v příznivějším světle, než jak ho podává například Marek. Lze se domnívat, že Matouš měl o Petrovi více informací, možná i z důvodu místa sepsání evangelia, což byla zřejmě Antiochie, kde také Petr po smrti a zmrtvýchvstání Ježíše působil. Autorův záměr byl, aby Petr byl poučením a inspirací pro své následovníky, nechtěl zdůrazňovat jeho slabosti. Jak se ukázalo, Matoušův Petr měl skutečně velký vliv na pochopení tradic a utváření vědomí prvotní církve. Přičemž nelze pochybovat, že Petr, původem rybař z Galileje, později vůdce a mluvčí skupiny nejbližších Ježíšových učedníků, skutečně existoval. Petr vystupuje ve stejném duchu ve všech kanonických spisech, ale v Matoušově evangeliu vyniká více než v ostatních evangeliích.

Apoštol Petr byl statečným mužem víry. Ale i přes svoji statečnost se neubráníl obavám a strachu. Petrovu impulzivní rozhodnost, odvalu a nadšení následovat Ježíše střídají pochybnosti až selhání (Mt 26,74). Důležité však je, že po takových kolapsec nedostatečné víry Petr prozře, lituje a činí pokání (Mt 26,75). Tím se vrací na cestu víry, ba co víc, víru prohlubuje a utvrzuje. Petr se obrací k Ježíši o pomoc a Bůh ho neopouští, dává mu příslib spásy (Mt 14,30–31). Boží aktivita, zde znázorněná, oslovuje a dotýká se každého člověka. Tímto způsobem Matouš otevírá reálnou cestu všem Petrovým následovníkům k víře a poznání Ježíše. Křesťan nemusí být dokonalý a svatý, stejně jako nebyl apoštol Petr, ale musí sdílet život s Ježíšem, v potížích se obracet k němu o pomoc, napodobovat Ježíše, jak to dělal Petr. A pokud selžeme, máme vždy

naději v odpuštění a šanci nového začátku. Je to cesta vpřed, je to cesta s Ježíšem. Naše strachy, potíže a boje mohou být s jeho pomocí překonány. Pak můžeme kráčet po „vlnách života“.

To je poselství apoštola Petra pro současného člověka, duchovní přesah do dnešní doby. V tom je Petr posilou a povzbuzením pro všechny křesťany všech dob.

Použitá literatura

Prameny

BIBLE: Písmo svaté Starého a Nového zákona (včetně deuterokanonických knih) Český ekumenický překlad. 21. vydání. Praha: Česká biblická společnost, 2016.

Sekundární literatura

FAUSTI, Silvano. *Nad evangeliem podle Jana. Porozumět Božímu slovu*. Praha: Nakladatelství PAULÍNKY, 2014.

HARRINGTON, Daniel J. – DONAHUE, John R. *Evangelium podle Marka*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006.

HARRINGTON, Daniel J. *Evangelium podle Matouše*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003.

LIMBECK, Meinrad. *Evangelium sv. Matouše*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996.

MRÁZEK, Jiří. *Evangelium podle Matouše*. Praha: Centrum biblických studií AVČR a UK, 2011.

POKORNÝ, Petr. *Evangelium podle Marka*. Praha: Centrum biblických studií AVČR a UK, 2016.

POKORNÝ, Petr. *Literární a teologická úvod do Nového zákona*. Praha: Vyšehrad, 1993.

PORSCH, Felix. *Evangelium sv. Jana*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998.

RYŠKOVÁ, Mireia. *Doba Ježíše Nazaretského: Historicko-teologický úvod do Nového zákona*. Praha: Univerzita Karlova Nakladatelství Karolinum, 2010.

RYŠKOVÁ, Mireia. *Pavel z Tarsu a jeho svět*. Praha: Univerzita Karlova v Praze Nakladatelství Karolinum, 2014.

SUROVIAK 2016 – Jaroslav SUROVIAK: Postava apoštola Petra v díle evangelisty Lukáše (diplomová práce na KTF UK v Praze), Praha 2016.

ŠPIDLÍK, Tomáš. *Vatikánské promluvy C 2009-2010: Nedělní zamyšlení s Tomášem Špidlíkem. Cyklus C (2009-2010)*. Řím: Nakladatelství Refugium Velehrad – Roma, 2009.

ŠTEMBERKOVÁ 2018 – Marie ŠTEMBERKOVÁ: Postava apoštola Petra v kanonických evangeliích (bakalářská práce na KTF UK v Praze), 2018.